Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

ЎЗБЕКИСТОН КОМПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ, ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ВА МИНИСТРЛАР СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

«СОВЕТ УЗБЕКИСТОНИ» — ОРГАН ЦЕНТРАЛЬНОГО КОМИТЕТА КОМПАРТИИ УЗБЕКИСТАНА, ВЕРХОВНОГО СОВЕТА И СОВЕТА МИНИСТРОВ УЗБЕКСКОЙ ССР

49 йил чиқиши, № 70 (13.630).
24 МАРТ 1967 йил ЖУМА
Баҳоси 2 тийин.

СИРДАРЁ ОБЛАСТИ — «СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ» МЕҲМОНИ

МИРЗАЧЎЛ! Чўл бўлганда ҳам бепоён, сокин, сув сатҳидек теп-текис саҳро. Бир томони Туркистон тизма тоғлари этагидан бошланса, бошқа бир томони кўчма қумлар макони — Қизилқум барханлари билан қўлтиқлашиб ётибди. Бир вақтлар бу ердан карвонлар ўтишга ҳайиқаркан. Қанчадан қанча сайёҳларни ўз қаърига тортган бу чўл. Сийнасида беҳисоб бойликларни пинҳон тутиб ётган Мирзачўлга кимлар келиб кетмаган, кимлар уни ўз измига бўйсундирмоқчи бўлмаган, дейсиз. На чора! Ўтмишда Мирзачўлни уйғотолмай қанчадан-қанча авлодлар оби-дийда тўкиб ўтиб кетган оламдан.

Энди Мирзачўлни таний олмайсиз. Унинг бағрида навқирон Сирдарё области ташкил топганига тўрт йил бўлди. Мирзачўлга Ленин нигоҳи билан ҳужум бошланганига эса 50 йил бўляпти. Шу давр ичида Мирзачўл гуллаб-яшнаётган воҳага айланди. Унинг икки томонидан Жанубий Мирзачўл ва Киров номли каналлар шарқираб оқиб ётибди, лотоклар — осма кўприклардан чўлга оби-ҳаёт келиб турибди. Қанчадан қанча совхозлар, колхозлар Мирзачўл ерларининг кўрки бўлиб қолди. Пахтазорларнинг чеки кўринмайди. Шарбатмисол боғларидан бир умр бол аримайди. Кўркамликни, гўзалликни, фаровонликни, қаҳрамонликни кўраман, десангиз Мирзачўлга келинг. Бу ерда ақл бовар қилмайдиган ишларнинг амалга оширилаётганлигини кўриб, ич-ичингиздан қувонасиз.

Газетамизнинг ички саҳифаларида Сирдарё областига бағишланган материалларни ўқийсиз.

ЮРАК ТИНЧИМАЙДИ

КОММУНИСТ МАКТУБИ

Юбилей йили тантаналари арафасида яшамоқдамиз. Улуғ Октябрь инқилобининг шонли 50 йиллик тўйини муносиб кутиб олиш учун социалистик мусобақа ҳамма жойда, ҳар жабҳада қизиб кетди. Шу муносабат билан ҳар кимнинг ўз кўнглига тугиб қўйгани, орзу-умидлари, режалари, ташвиш ва тараддуди бор. Чунки, ҳар биримиз бугун кечагидан, эртага бугунгидан унумлироқ, самаралироқ ишлашга, Ватанимиз бойлигига бойлик қўшиш учун қўлимиздан нимаики келса, шуни бажаришга қодир эканлигимизни амалда исботлаяпмиз.

«Совет Ўзбекистони» газетасида бир қанча коммунистларнинг қалб даъвати билан битилган мактубларини ўқир эканмиз, ҳаяжонга тўлмасдан мумкин эмас. Негаки, коммунист деган улуғ номни пок сақлаган ва сақлайман деган ҳар бир киши коммунистик мўл-кўлчилик яратиш учун олиб борилаётган катта курашнинг ҳамиша олдинги сафларида бормоғи керак. Газеталарда ўз мактублари билан қатнашаётган илғор коммунистлар буни ўз вақтида англаб олиб, жуда яхши ва хайрли ташаббус бошлаб беряптилар. Биз бу ташаббусни энг олижаноб тадбирлардан бири деб ҳисоблаймиз ва уни ҳар томонлама қўллаб-қувватлаймиз.

Партия аъзосининг сўзи билан иши бир бўлмоғи, партия аъзоси илғор отрядга мансуб эканлиги учун ҳам бошқаларга ўрнак кўрсатмоғи шу қутлуғ йилда айниқса, жуда зарур ва керак бўлиб қолди. Мен ҳам улуғ Ленин партиясининг оддий бир аъзоси сифатида юбилей йилини кўнгилдагидек нишонлаш учун куч ва ғайратимни, билим ва тажрибамни сира аямайман. Халқ хўжалиги, хусусан, қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари мўл-кўллигини таъминлашда биз, коммунистлар етакчи куч бўлганлигимиз учун ҳам жасорат кўрсатиб меҳнат қилиш виждон бурчимиз, деб ҳисоблайман. Шунинг учун ҳам коммунистларнинг мактубларини сатрма-сатр ўқиб, мулоҳаза юритиб, ўз устимга янада юксакроқ мажбурият олдим.

Юбилей йилида бригадамиз бўйича пахта ҳосилдорлигини гектар бошига 35 центнерга етказишга қарор қилдик. Менинг ўзим машина бункеридан камида 100 тонна «оқ олтин» тўкмоқчиман. Бундан, бригада бошлиғи фақат машинада пахта териш билан шуғулланар экан, деган маъно англашилмаслиги керак. Мен фақат «зангори кема»ни бошқариш билан кифояланиб қолмасдан, чигит экишдан тортиб, ғўза парвариши бошланишигача ва ундан кейинги бутун вегетация даврида ғўза парваришини агротехника муддатларида ўтказиш жараёнида ҳам колхозчилар билан бирга бўламан, улар билан ёнма-ён туриб меҳнат қиламан.

Лозим бўлганда эгатларга сув тарайман, культиваторни бошқараман, машина буриладиган жойларни текислайман, ғўзаларга «шарбат» таратаман. Хуллас, мўл ҳосил етиштириш учун қандай ишларни, қандай тадбирларни амалга ошириш зарур бўлса, шуларнинг ҳаммасида бевосита қатнашаман. Бригада бошлиғи ана шундай қилмаса одамлардан иш сифати ва суръатини талаб этиш жуда-жуда қийин бўлиб қолади. Коммунист бўлганингдан кейин қийинчиликларга бардош бермоғинг, уларни матонат кўрсатиб енгмоғинг керак-да!

Биз нима учун шундай юксак мажбурият олдик? Нега кейинги мажбуриятимизни ҳам дадиллик билан ўзгартирдик?

Булар бир кишининг хоҳиши, истаги билан қилинмади, албатта. Бригадамиз аъзолари газеталарда босилаётган коммунистларнинг Улуғ Октябрь 50 йиллиги муносабати билан олаётган мажбуриятлари, юбилейга совғалари ифодаланган мактубларини зўр қизиқиш ва қониқиш билан ўқиб чиқдик. Юбилей йилида ҳар қачонгидан ҳам кўпроқ пахта етиштириш, планни, социалистик мажбуриятни мумкин қадар барвақтроқ бажариш учун барча дала ишларини коммунистлар юбилей вахтасида туриб олиб боришга қарор қилдилар. Демак, биз ғолиблардан орқада қолмайлик, катта карвоннинг энг олдинги қаторларида борайлик, деган мақсад билан мажбуриятимизни ўзгартирдик. Бундай қилишимизга даставвал ишчан, тажрибали, жасоратли, шижоатли коммунистларнинг мактублари сабаб бўлди.

Биз етиштирган пахта мамлакатимиз шуҳратини тағин ҳам оширади деб, миллион-миллион юракларни иситади ва мадад беради, деб меҳнат қилаётган бригадамиз азаматлари юбилей баҳорини яхши кутиб олдилар. Ўтган йил кузда сифатли шудгор қилинган майдонларни шу яқин кунлар ичида бороналашга киришамиз. Чигитни узоғи билан уч кун ичида экиб бўлиб, ернинг ўз намига униб чиқишини таъминлаймиз. Ғўза парваришини дарҳол бошлаб юборамиз ва ҳар туп ғўзанинг серҳосил бўлиб ўсишига эришамиз. Шу кеча-кундузда далага кўплаб маҳаллий ўғит чиқаряпмиз. Сув шохобчалари аллақачонлар қазиб қўйилган. Техникамиз экишга шай бўлиб турибди.

Шундай қилиб, юбилей йилида ҳар гектар майдондан олинадиган пахта ҳосилини ўтган йилдагига қараганда 5 центнер кўпайтириш тилагимиз бор. Бу орзу-умидимиз албатта рўёбга чиқади, мўл ва арзон, шу билан бирга, сифатли пахта етиштириб, юбилейга яхши совға тайёрлаймиз, десам ишонаверинг. Чунки, бригада коммунистларининг, барча аъзоларининг шиори шундай.

Шаҳри АБДУЛЛАЕВА,
Сирдарё районидаги Охунбобоев номли колхознинг бригада бошлиғи, Ўзбекистон ССР Олий Советининг депутати.

«ЗАНГОРИ КЕМА»ЛАРГА КЕНГ ЙЎЛ

Ўзбекистон олимлари, қишлоқ хўжалик мутахассислари, пахта тозалаш саноати ва енгил саноат ходимлари, механизаторларнинг Тошкентда бўлиб ўтган илмий-ишлаб чиқариш конференцияси пахта теримини механизациялаш ва пахта сифати масаласига бағишланди.

Машина — пахтакорларнинг дўсти ва ёрдамчисидир. Бу эса, республика дала меҳнатчиларининг шиори бўлиб қолди. Ўтган йили «зангори кема»лар билан далалардан 1 миллион 332 минг тонна «оқ олтин», яъни Ўзбекистонда тайёрланган бутун пахтанинг қарийб учдан бир қисми терилди.

Илғор хўжаликларнинг тажрибаси шуни кўрсатадики, механизмлардан тўғри фойдаланиш терим процессини жадаллаштирибгина қолмай, шу билан бирга меҳнат сарфини 2-3 баравар камайтиради, пахта етиштиришни 20 процент арзонлаштиради. Ж. Кўчиев бошлиқ бригаданинг, Р. Чки, У. Акбаров, Ҳ. Жумаев, А. Забелек, А. Қосимов ва У. Бухарбоевлар бошлиқ звеноларнинг иш якунлари бу соҳада айниқса ибратлидир.

«Савай», «Ўзбекистон ССР беш йиллиги», «Пахтаорол» совхозлари ҳамда ғўза парваришининг илғор агротехникасини қўлланаётган ва пахта теримини пахтани машина билан теришни яхши уюштирган бошқа хўжаликларнинг тажрибаси диққатга сазовордир. Бундай хўжаликларда одатда яхши сифатли, арзон пахта етиштирилмоқда. Афсуски, бундай мисоллар ҳозирча кўп эмас.

Бир қанча хўжаликларда пахтани машинада териш салмоғи ҳали ҳам пастдир. Бир қанча ҳолларда агрегатлар билан мавсумда терилган пахта атиги 45-50 тоннага етади. Машинада терилган бундай пахта қўл теримидан қимматга тушади. Ҳосилни механизмлар билан териш технологиясининг бузилиши пахтанинг ғоят ифлосланиб қолишига олиб келади. Хоразм, Самарқанд, Сурхондарё областларидаги ва Қорақалпоғистон АССРдаги айрим колхоз ва совхозларда машинада терилган ҳосилда биринчи сорт пахта қўлда терилган биринчи сорт пахтадан 3-5 баравар камдир.

Конференция қатнашчилари терим ишларини механизациялашни янада кенгайтириш, пахта сифатини яхшилаш тадбирларини белгиладилар. Пахтанинг барвақт етиладиган юқори сифатли навини етиштириш тавсиялари ишлаб чиқилди.

Республика пахта тозалаш саноати ходимларининг режалари ҳам катта.

«Узсельхозтехника» бирлашмасининг устахоналарида бу йил 1 минг комплект ПДК мосламаларини ишлаб чиқариш планлаштирилди.

Қишлоқ хўжалик машинасозлиги корхоналарининг ходимлари ўз олдиларига пахтакорлар учун ишлаб чиқараётган машиналарининг пишиқлигини ва сифатини анча ошириш вазифасини қўйдилар.

(ЎзТАГ).

ИҚТИСОДИЙ ИСЛОҲОТ АМАЛГА ОШМОҚДА

Ўзбекистон иқтисодчиларининг планлаштириш ва иқтисодий рағбатлантиришнинг янги системасига ўтишга бағишланган кенгаши 23 мартда ўз ишини тамомлади.

Якунловчи ялпи мажлисда Ўзбекистон ССР Фанлар академияси кибернетика институтининг директори В. Қ. Қобулов, «Таштекстильмаш» заводининг директори З. Н. Назиров, СССР Госплани бошқармасининг бошлиғи Н. Д. Барковский, Ўзбекистон ССР Фанлар академияси ишлаб чиқарувчи кучларни ўрганиш билан шуғулланувчи кенгаш раисининг ўринбосари К. Н. Бедринцев, СССР Министрлар Совети ҳузуридаги марказий статистика бошқармаси бошлиғининг биринчи ўринбосари Л. М. Володарский, Андижон область план комиссиясининг раиси С. А. Аҳмедов, Ўзбекистон ССР Енгил саноат министри Ф. Қ. Қўқонбоев, «Главхлопкомаш» бошлиғининг ўринбосари А. Я. Тарановский, СССР молия министрининг ўринбосари И. В. Гужков, СССР Госплани раисининг ўринбосари А. В. Бачурин сўзга чиқдилар. Секцияларнинг иш якунлари чиқарилди.

Кенгаш планлаштиришни такомиллаштириш ва иқтисодий ишларни яхшилаш юзасидан тавсиялар қабул қилди. (ЎзТАГ).

□ □

ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИНИНГ ФАРМОНИ

РЕСПУБЛИКАДАГИ САНОАТ, САВДО, ПЛАН, БАНК, МОЛИЯ ВА СТАТИСТИКА ОРГАНЛАРИ ХОДИМЛАРИГА «ЎЗБЕКИСТОН ССРДА ХИЗМАТ КЎРСАТГАН ЭКОНОМИСТ» ФАХРИЙ УНВОНИ БЕРИШ ТЎҒРИСИДА

Республика экономикасини ривожлантиришда актив қатнашганликлари, халқ хўжалиги планларини муваффақиятли бажарганликлари учун, шунингдек кўп йиллик ва самарали ишлари учун қуйидагиларга «Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган экономист» Фахрий унвони берилсин:

1. **Аббосова** Ҳамида Ҳайдаровна — Давлат банки Самарқанд область конторасининг бошқарувчиси.
2. **Агажанов** Рубен Иванович — Фарғона тўқимачилик комбинатининг бош экономисти.
3. **Аҳмедов** Собир — Андижон область ижроия комитети план комиссиясининг раиси.
4. **Бозоров** Ўрол — Қашқадарё область ижроия комитети молия бўлимининг мудири.
5. **Грингоф** Генрих Фаддеевич — Ўзбекистон ССР Госплани халқ хўжалиги плани қўшма бўлими бошлиғининг ўринбосари.
6. **Добринин** Юрий Александрович — Ўзбекистон ССР Госплани озиқ-овқат саноати бўлимининг бошлиғи.
7. **Журавлева** Клавдия Яковлевна — «Гастроном» Ўзбекистон республика конторасн план бўлимининг бошлиғи.
8. **Каримқулова** Ойша Тўрақуловна — «Ўзбекбирлашув» тайёрлаш бош бошқармаси план-молия бўлимининг бошлиғи.
9. **Кандалов** Сергей Александрович — Ўзбекистон ССР Марказий статистика бошқармаси қишлоқ хўжалик ва тайёрлаш статистика бўлимининг бошлиғи.
10. **Корочков** Борис Михайлович — Ўзбекистон ССР Пахта тозалаш саноати министрлиги планлаштириш ва иқтисодий анализ бошқармасининг бошлиғи.
11. **Левитан** Белла Соломоновна — Ўзбекистон ССР Озиқ-овқат саноати министрлиги ёғ-мой саноати бош бошқармасининг старший инженер-экономисти.
12. **Миронова** Лидия Ивановна — Давлат банки Ўзбекистон республика конторасн енгил ва озиқ-овқат саноатига кредит бериш бошқармасининг бошлиғи.
13. **Пўлатов** Ҳасан — Ўзбекистон ССР Госплани соғлиқни сақлаш ва медицина саноати бўлимининг бошлиғи.
14. **Русина** Надежда Ивановна — Тошкент гўшт комбинатининг старший экономисти.
15. **Сафронов** Григорий Яковлевич — Ўзбекистон ССР Молия министрлиги давлат даромадлари бошқармасининг бошлиғи.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Раиси
Ё. НАСРИДДИНОВА.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Секретари
Р. САХИБОЕВ.

1967 йил 23 март. Тошкент шаҳри.

МОНОЛИТ БИРЛИК

1967 йил 19 март, якшанба куни Грузия, Озарбайжон, Литва, Қирғизистон, Арманистон ва Эстония Иттифоқдош республикаларида Олий Советларга депутатлар сайланди.

Ҳамма жойда овоз бериш маҳаллий вақт билан эрталаб соат 6 да бошланиб, кечаси соат 10 да тамом бўлди.

Сайлов партия ва халқнинг монолит бирлигини, меҳнаткашлар КПСС XXIII съезди белгилаб берган планларни муваффақиятли амалга оширишга, Улуғ Октябрнинг 50 йиллигини муносиб кутиб олишга интилаётганликларини ёрқин намойиш қилди.

Грузия ССР Олий Советига депутатлар сайлашда 2.698.828 киши, ёки рўйхатга олинган ҳамма сайловчиларнинг 99,99 проценти қатнашди. Барча сайлов округларида сайловда қатнашган сайловчиларнинг 99,98 проценти депутатликка номзодлар учун овоз берди.

Озарбайжон ССР Олий Советига депутатлар сайлашда 2.326.529 киши, ёки ҳамма сайловчиларнинг 99,99 проценти қатнашди. Барча сайлов округларида овоз беришда қатнашган жамики сайловчиларнинг 99,92 проценти номзодлар учун овоз берди.

Литва ССР Олий Советига депутатлар сайлашда 1.938.030 киши, ёки жами сайловчиларнинг 99,92 проценти қатнашди. Ҳамма сайлов округларида сайловда қатнашган сайловчиларнинг 99,95 проценти коммунистлар билан партиясизлар блокининг номзодлари учун овоз берди.

Қирғизистон ССР Олий Совети депутатларини сайлашда 1.364.013 киши, ёки жами сайловчиларнинг 99,98 проценти қатнашди. Барча сайлов округларида сайловда қатнашган сайловчиларнинг 99,68 проценти номзодлар учун овоз берди.

Арманистон ССР Олий Советига депутатлар сайлашда 1.159.381 киши, ёки жамики сайловчиларнинг 99,96 проценти қатнашди. Ҳамма сайлов округларида овоз беришда қатнашган сайловчиларнинг 99,84 проценти депутатликка номзодлар учун овоз берди.

Эстония ССР Олий Советига депутатлар сайлашда 921.980 киши, ёки жами сайловчиларнинг 99,67 проценти қатнашди. Барча сайлов округларида овоз беришда қатнашган жамики сайловчиларнинг 99,64 проценти депутатликка номзодлар учун овоз берди.

Сайланган депутатларнинг ҳаммаси коммунистлар билан партиясизлар блокининг номзодларидир.

(ТАСС).

ҚИЗИЛ ЯРИМ ОЙ ЖАМИЯТИНИНГ СЪЕЗДИ

23 мартда Тошкентда Ўзбекистон Қизил Ярим Ой жамиятининг XI съезди ўз ишини бошлади.

Ўзбекистон ССР Министрлар Совети Раисининг биринчи ўринбосари М. М. Мусахонов Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети, республика Олий Совети Президиуми ва Министрлар Советининг съездга йўллаган табрикномасини ўқиб эшиттирди.

Ўзбекистон ССР Қизил Ярим Ой жамияти марказий комитетининг раиси А. У. Ибодов жамият марказий комитетининг иши тўғрисида ҳисобот доклади қилди, ревизия комиссиясининг раиси Я. Н. Ҳакимов шу комиссиянинг ҳисобот докладини қилди.

Докладлар юзасидан музокаралар бошланди.

Съезд ишида СССР Қизил Крест ва Қизил Ярим Ой жамиятлари союзи ижроия комитети раисининг ўринбосари Ф. Г. Захаров иштирок этмоқда.

Съезд ўз ишини давом эттирмоқда.

(ЎзТАГ).

Ўзбекистон паррандачиларининг муваффақияти

Ўзбекистон паррандачилари давлатга тухум сотиш биринчи квартал топшириғини муддатидан олдин бажарганликлари ҳақида рапорт бердилар. Меҳнаткашларга 56 миллион донадан кўпроқ тухум сотилди.

Самарқанд, Фарғона, Хоразм, Андижон, Сурхондарё, Қашқадарё ва Сирдарё областларидаги хўжаликлар пландан ташқари тухум тайёрламоқдалар. (ЎзТАГ).

Дўстлик визити тугади

Германия Бирлашган Социалистик партияси Марказий Комитетининг биринчи секретари, Германия Демократик Республикаси Давлат Кенгашининг Раиси ўртоқ Вальтер Ульбрихт бошчилигида дўстлик визити билан келиб, Москвада меҳмон бўлиб турган Германия Бирлашган Социалистик партияси Марказий Комитетининг делегацияси 23 мартда ватанига жўнаб кетди. (ТАСС).

ҚУДРАТИМИЗ — ДЎСТЛИКДА

УЛУҒ ОКТЯБРНИНГ 50 ЙИЛЛИГИ ОЛДИДАН

Газетамизда Россия Федерацияси ҳафталиги

МАНГУЛИК

Биз кўришни кўпдан-кўп орзу қилиб юрган муқаддас шаҳарга қадам қўйишимизга оз вақт қолди. Ниҳоятда ҳаяжондамиз. Шу пайт дикторнинг: «Йўловчи ўртоқлар! Поезд Улуғ Октябрь социалистик революцияси бешиги — Ленин шаҳрига яқинлашмоқда!» деган овози эшитилди. Ҳаяжонланмай бўладими, ахир! Дунёда биринчи ишчи-деҳқонлар Советлари шу шаҳарда қарор топган! Доҳиймиз В. И. Ленин меҳнаткаш халқ бахт-саодати йўлида чиқарилган жуда кўп оламшумул декретларга мана шу шаҳарда имзо чеккан!

Поезд аста-секин юриб бормоқда. Ленинград осмони анча ёришиб қолганидан вагон деразасидан яшил майсазорлар кўзга ташланар, кўм-кўк ўрмонлардаги оқ қайинлар гўё бизга салом бергандай майин силкиниб турарди. Бир оздан кейин завод ва фабрикаларнинг улкан миноралари, азамат кўтарма кранлар кўз олдимиздан ўта бошлади.

Биз Ленин шаҳрининг Москва вокзалига бориб тушдик. Кутиб олувчилар тавозе ва эҳтиром билан машиналарга таклиф қилишди. Дрезден кўчасидаги кўп қаватли бинога етиб бордик. Тезгина овқатландик-у, шаҳарни томоша қилиш учун йўл олдик. Саёҳатимизни В. И. Ленининг ҳаёти ва жўшқин фаолияти билан боғлиқ бўлган тарихий жойларини кўришдан бошладик. Энг аввало Финляндия темир йўл вокзалига қараб юрдик. Вокзал олдидаги майдон В. И. Ленин номи билан аталар экан. Нева дарёсигача туташган бу майдон ўртасидаги хиёбонда чор қирра мармар тошдан ишланган броневик устида буюк сиймо — В. И. Ленининг улкан ҳайкали турибди. Доҳийнинг ҳайкали тагига Ўзбекистондан атайлаб олиб келган гулдасталаримизни қўйдик. Қараб турсанг, В. И. Ленин худди тирикка ўхшайди! Ҳайкал ҳар қандай кишини ҳам ўйга толдиради, бундан 50 йил олдинги Ленинграднинг революцион вазиятини эсга солади. Улуғ доҳиймиз 1917 йилнинг 3 апрелида кўп йиллик муҳожирликдан қайтгач, худди шу майдонда броневик устида туриб ўзининг тарихий нутқини сўзлаган эди. Шу воқеани акс эттиришга бағишланган бу ҳайкал Ленинград шаҳрининг 250 йиллик юбилейи медалига туширилгани ҳам бежиз эмас, албатта.

Финляндия вокзалидаги ойнаванд катта бино ичида ихчамгина паровоз ҳам турибди. Кўксидаги «293» рақами офтобда товланяпти. В. И. Ленин чет элдан мана шу паровозда қайтиб келган эди.

Ленинград ҳақида жуда кўп гапириш мумкин. Лекин унинг биз юқорида айтиб ўтган майдони ҳақида қайта-қайта гапиргиси келади, кишининг!

ЛЕНИНГРАД. Финляндия вокзали олдидаги хиёбонда қад кўтарган В. И. Ленин ҳайкали.

Улуғ Октябрь революциясининг ғалаба қилганига ярим аср тўлаётган бўлса ҳам В. И. Ленин ҳамон шу броневик устида туриб халқни коммунизм сари янги-янги зафарларга чорлаётгандай туюлади.

Биз улуғ башоратчининг ҳайкалидан узоқ вақт кўз узолмай турдик.

А. АЗИМОВ,
шахсий пенсионер, тарихий ёдгорликларни сақлаш Марғилон шаҳар комиссиясининг аъзоси.

Ж. САИДЖОНОВ,
шахсий пенсионер, кекса ўқитувчи.

ҚАРДОШЛИК ТИЛИ

Буюк рус халқи дўстлик, ҳамкорликнинг ажойиб намуналарини амалда кўрсатаётган халқдир. Ўзбек ва рус халқлари ўртасидаги дўстлик қадимийдир. Ўзбекларнинг руслар билан тарихий алоқаси XIV асрларда бошланган. 1490 йили Султон Ҳусайннинг элчилари Москвага борган. 1638 йилда Асфандиёрхон «соз совут» сўраб подшо Михаилга мактуб юборган. XIX асрдан бошлаб бу ҳамкорлик янада ривожланди. Улуғ Октябрь революциясидан сўнг бу икки улуғ халқ оға-ини бўлиб қолди; рус халқи билан дўстлашиш орқали унинг бой маданияти, илм-фан ва техникасидан ҳамда у орқали бутун дунё маданий бойликларидан баҳраманд бўлдик.

Ўзбек халқининг рус халқи билан қадрдонлиги, ҳамкорлиги, оға-инилиги улуғ рус тилини ўрганишдан бошлангандир. Рус халқининг оламшумул маданий бойликларидан хабардор бўлиш учун рус тилини ўрганиш, у тилда ёзилган китобларнинг аслини ўқиш лозим эди. Чунки тилини билсанг — элини биласан. Рус тилини билмоқ рус халқи тарихини билмоқ демакдир!

Улкан рус тилининг фазилатлари ва афзалликлари ҳақида фикр юритар эканман, мени ҳаяжонлантирган, унутилмас бир воқеа эсга тушди: аспирантурада ўқиш жараёнида тарих, маданият, санъат, фалсафа, адабиёт ва тилга доир бир қанча илмий адабиётларни ўқишга тўғри келди. Буларнинг деярли ҳаммаси рус тилида эди. Рус тилини билишим менинг у адабиётлардан бохабар бўлишимда катта ёрдам берди. Шунда мен таниқли туркшунос олим, профессор А. Ғуломовнинг қуйидаги сўзларини эсладим: «Бирор фан ва шу фандаги бирор тармоқнинг шаклланиши ва тараққиёти ҳақида гап борганда ярим аср жуда қисқа муддат саналади. Ҳар бир фаннинг туғилиши илмий фундаментга мосланади. Ўзбек тилшунослиги фанининг бундай илмий фундаменти бой рус тилшунослиги фани бўлди. Бу фан тилшуносликнинг илмий проблемаларини асрлар бўйи текшириб, порлоқ натижаларга эришди. Бу илмий хулосалар ўзбек тилшунослик фанини яратиш учун асос бўлди».

Ўрта Осиё Россияга қўшилгач, Ўрта Осиё халқлари, шу жумладан ўзбек халқи ҳам рус маданияти билан яқиндан таниша бошладилар. Миллий республикалардаги прогрессив кишилар илғор рус маданиятининг аҳамиятини тушуниб, бу улуғ маданиятни тарғиб қилдилар ва халқни рус маданий бойликларидан баҳраманд бўлишга чақирдилар. Шу ўринда ўзбек маърифатпарвар олими Сатторхоннинг (1843—1901) қуйидаги сўзларини келтириш жуда ўринли ва фойдалидир: «Ўрусия тилини билмоқ бизларга лозим ва зарур... Ишонамизки, имкон борича, ўзларингиз Ўрусия тилини билмоқ тўғрисида, хусусан, фарзандларингизни ҳам Ўрусия тилига ўргатмоққа тараддуд қилурсизлар деб». Ўзбекистонда рус тилининг илк тарғиботчиларидан бўлган Сатторхон, Исҳоқхон, Фурқат, Аваз ва бошқа ўзбек маърифатпарварларининг орзу-умидлари бизнинг замонамизда, Улуғ Октябрь туфайли тўла-тўкис амалга ошди.

Мамлакатимизда ленинча миллий сиёсат ўтказилиб, миллатлар ва тилларнинг тенг ҳуқуқлилик асосида ривожланиши таъминланди. Ҳар қандай миллий тилларнинг тараққиёти учун имконият яратилди, натижада тилларнинг бир-бирига таъсири, бир-бирига яқинлашуви кучайди. Айниқса, рус тилининг таъсири кенгайиб, бошқа миллий тилларнинг тараққиёти ва бойиши, мукаммаллашувида муҳим роль ўйнади.

Кўп миллатли бизнинг мамлакатимизда рус тили миллатлараро алоқа ва ҳамкорликнинг қудратли воситасидан иккинчи она тили даражасига кўтарилди. СССРдаги кўпчилик элат, халқ, миллатлар рус тилини иккинчи она тилимиз, деб ҳисоблайдилар ва уни ўрганишни катта бахт деб биладилар.

К. НАЗАРОВ,
филология фанлари кандидати.

Ленин даҳосидан бўстон Мирзачўл

Туркистонда суғориш ишларига 50 миллион сўм пул ажратиш ва суғориш ишларини ташкил қилиш тўғрисида

ДЕКРЕТ

1. Россия тўқимачилик саноатининг пахта билан таъминланишини ошириш юзасидан тузилган иш плани тасдиқлансин. Бу план қуйидаги тадбирларни ўз ичига олади... Самарқанд области, Хўжанд уездидаги, Мирзачўл ерларидан 500 минг десятинасини суғориш ва Далварзин чўлида 40 минг десятина ерни ўз ичига олган Мирзачўлнинг рўпарасида Сирдарёнинг нариги лабидаги ирригация системасини асосий иншоотлар билан таъминлаш...

2. Шу Декретнинг 1-моддасида кўрсатилган ишлар учун 1918 йилда Туркистондаги суғориш ишлари бошқармасига Давлат хазинаси маблағларидан 50 миллион сўм ажратилсин.

Халқ Комиссарлари Советининг Раиси В. Ульянов (ЛЕНИН).

1918 йил, 17 май
Москва.

УШАЛГАН ОРЗУ

Е. ТАСАНБОЕВ,
Сирдарё область ижроия комитетининг раиси, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони.

Чўлқуварлар воҳаси — Сирдарё областининг ташкил топганига энди тўрт йил бўлди. Лекин азим Мирзачўл сийнасида бунёд этилаётган замонавий посёлкалар, кўркам шаҳарлар ўрнининг ўзига хос узоқ тарихи бор. Мирзачўлни кимлар уйғотмоқчи бўлмаган. Кимлар унинг бойликларини топмоқчи ва ўзига хизмат қилдирмоқчи бўлмаган, дейсиз. Лекин ўтмишда деҳқон қуруқ қўл билан нима ҳам қила оларди.

«Қуш учса қаноти, одам юрса оёғи куйган» деган нақл ана шу Мирзачўлда туғилган дейишади. Чиндан ҳам бу ерлар кўчма қумлардан, яп-яланг даштликдан иборат бўлган. Бу ерларга сув олиб келиш, оби-ҳаёт бахш этиш илгари замонда ҳеч кимнинг қўлидан келмаган.

Мирзачўлни ўзлаштириш ва уни ноз-неъматлар ўлкасига айлантириш, даставвал, Улуғ Ленин ва Коммунистик партия номи билан чамбарчас боғлангандир. Владимир Ильич Ленин Октябрь инқилоби ғалабасидан сўнг кўп вақт ўтмай Мирзачўлга нигоҳ ташлади. Чунки мамлакат енгил саноатини хом ашё билан таъминлаш ва Мирзачўлни пахта конига айлантириш ўша вақтда зарур масалалардан бири ҳисобланарди. Ниҳоят, 1918 йил май ойида В. И. Ленин Туркистонда, хусусан Мирзачўл ерларида суғориш ишларини амалга ошириш тўғрисидаги тарихий Декретга табаррук имзосини чекди. Чўлда 500 минг десятина ерни ўзлаштириш ва суғориш учун 50 миллион сўм ажратилди.

Мирзачўлни ўзлаштириш ва суғориш ишлари асосан ана ўша тарихий санадан бошланади. Мирзачўл ерларини суғориш айниқса 1926 йилда авж олдирилади. Агар чор ҳукумати даврида, Октябрь революцияси ғалабасига қадар Мирзачўлда 34 минг гектар ер суғорилган бўлса, Ватан уруши бошланишига қадар Совет ҳокимияти йилларида 90 минг гектар майдонга сув чиқарилди. Шу рақамнинг ўзидан Октябрь қуёши деҳқонга нималар берганлиги аён бўлиб турибди.

Улуғ Ватан уруши қизғин тус олган дамларда Фарҳод гидроузелининг қурилиши жуда катта воқеа бўлди. Уруш йилларида ва урушдан кейинги даврда Коммунистик партия ва Совет ҳукумати Мирзачўлга тағин ҳам катта эътибор беришди. 1956—1960 йиллар давомида ирригация иншоотлари, заводлар, янги совхозлар қурилиши кенг кўламда олиб борилди. «Главголодностепстрой» ташкилотининг бунёд этилиши чўлқуварлар ҳаётида жуда муҳим воқеа бўлди.

Мирзачўлда олиб борилган ишларнинг ҳажми бениҳоя улкандир. 120 километр масофага чўзилиб кетган Сирдарё — Жиззах, 74 километр масофадаги Ёттисой—Чордара темир йўлларининг, неча юз километрли асфальт йўлларнинг, магистрал водопровод ва газопроводларнинг қурилиб фойдаланишга топширилганлиги бунинг ёрқин далили бўла олади. Жиззахдаги силикальцит заводи, керамзит заводи, Ховосдаги бир қатор заводлар Мирзачўл саноатининг бешиги бўлиб қолди. Гулистондаги энг йирик ремонт-механика заводи ҳар йили 3 миллион сўмлик маҳсулот ишлаб чиқаряпти. Жанубий Мирзачўл канали, Киров номли канал ва минглаpча километрли потоклар — осма ариқлар Мирзачўл бўйлаб оби-ҳаёт ташиб турибди, экинларга жон киритиб турибди.

Мирзачўлда мактаб, маданий-маиший хизмат кўрсатиш комбинатлари, касалхоналар ва бошқа муассасалар қурилиши ҳам жадал суръат билан олиб боряпти. Октябрь революцияси ғалабасига қадар Мирзачўлда саводхон кишини ёки бирорта тузукроқ мактабни топиш амри-маҳол эди. Эндиликда 13 мингдан зиёдроқ ўғил-қизларга мўлжалланган мактаблар, 6 минг ўринли болалар муассасалари, бир қанча касалхона ва поликлиникалар, ошхоналар, магазинлар ва бошқа маданий-маиший хизмат кўрсатиш муассасалари ишлаб турибди.

Мирзачўл мамлакатимизнинг «оқ олтин» воҳасига, коммунистик турмуш поэзиясига айланиб кетмоқда. Қўриқ ерликлар ўтган йили мамлакат пахта хирмонини 460 минг тонна «оқ олтин» билан бойитдилар. Совет ҳокимияти йилларида Мирзачўлда 300 минг гектардан кўпроқ ер ўзлаштирилди. Деҳқончилик, айниқса пахтачиликни механизациялашда катта ишлар қилинди. Бунга бултурги пахта ҳосилининг 56 процентдан кўпроғи машиналарда териб олинганлигини кўрсатишнинг ўзи кифоя қилади.

Сирдарё областида суғоришга яроқли, лекин ҳалигача фойдаланилмай ётган 600 минг гектардан ортиқ ер бор. Агар ана шу майдонлар ўзлаштирилиб, қишлоқ хўжалик оборотига киритилса, Мирзачўл мамлакатнинг энг йирик пахта базаси бўлиб қолади.

Область меҳнаткашлари ўтган йилни барча соҳалар бўйича муваффақиятли якунлаган эканлар, улар юбилей йилида ўз олдиларида улкан вазифалар турганлигини юракдан ҳис этадилар. Бу йил ўтган йилдагига қараганда анча кўп пахта етиштирилади. Айни вақтда давлатга 65 минг тонна дон, 15,3 минг тонна гўшт, 28,5 минг тонна сут, 12 минг тонна сабзавот, 53 минг тонна полиз маҳсулотлари, 226 минг дона қоракўл тери ва бошқа маҳсулотлар етказиб берилиши керак.

Область саноатчилари, қурилиш ташкилотларининг ходимлари, темир йўлчилар, бошқа касбдаги кишилар юбилей йилида олинган мажбуриятларнинг муддатидан илгари ошириб бажарилиши учун ҳозирданоқ мусобақани авж олдириб юбордилар.

Мирзачўлнинг истиқболи бениҳоя катта. Ҳозир областда 4,5 миллион киловатт-соат қувватга эга бўладиган ГРЭС қурилмоқда. Бу нурхона Совет Иттифоқидаги энг йирик ГРЭС ҳисобланади. У қуриб битказилгач, Мирзачўл электр қуввати билан тўла-тўкис таъминланади. Областда беш йилликнинг охирига бориб 600 минг тонна пахта етиштирилади.

Мирзачўлда 50 дан ортиқ миллат вакиллари қўлни-қўлга бериб меҳнат қилишяпти. Руслар, ўзбеклар, қозоқлар, тожиклар, татарлар, озарбайжонлар ва бошқа миллатларнинг вакиллари Мирзачўлда бунёд этилаётган беҳисоб бойликларни ажойиб дўстлигимиз тимсоли деб билишади. Айниқса Қозоғистон ерлари бир қисмининг Ўзбекистонга берилиши ва ягона Сирдарё областининг ташкил этилиши халқлар ўртасидаги дўстликни янада мустаҳкамлади ва бу дўстлик нималарга қодир эканлигини амалда исботлади.

Юбилей йилини муносиб совғалар билан нишонлашга интилаётган сирдарёликлар Ватан олдидаги интернационал бурчларини шараф билан адо этадилар ва Мирзачўлни коммунистик мўл-кўлчилик марказига айлантирадилар.

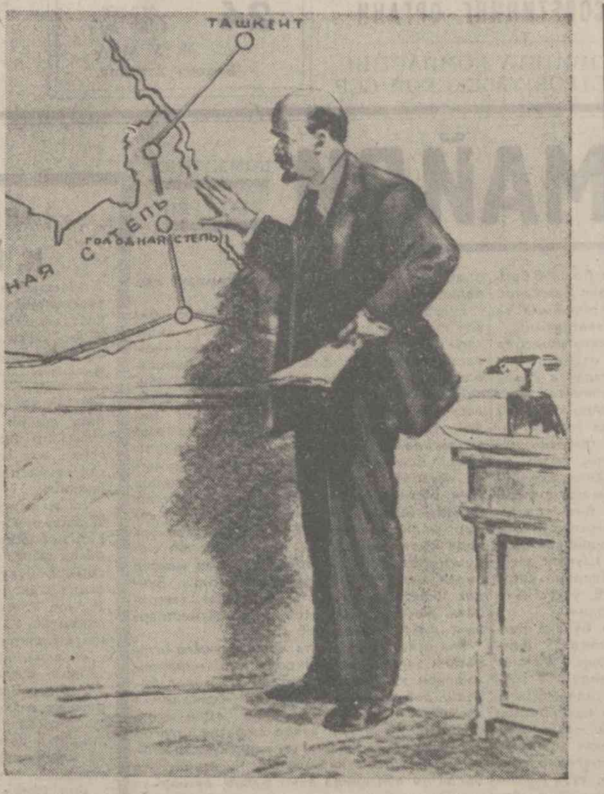

В. И. ЛЕНИН МИРЗАЧЎЛ ХАРИТАСИ ОЛДИДА

ОТАНИНГ ПОЙҚАДАМИ

Шохтолиб қишлоғини эшитмаган киши камдан-кам бўлса керак. Бу ерда қадоқ қўлли деҳқонлар истиқомат қилишган. Илгари уларни бирлаштирадиган киши бўлмаган. Мен ҳам шу қишлоқдаги деҳқонлардан бириман. Қўш қўшиб, дон экиб кун кечирганман.

Назаримда, 1934 йилнинг айни куз палласи эди. Кенг далада тарқоқ ҳолда қўш ҳайдаб юрардик. Кўчада кичиккина машина кўриниб қолди. У бизга рўбару келганда тўхтади. Ким, нима учун келаётганлигини билмас эдик. Шунинг учун ҳам ишимиздан тўхтамадик.

Бир маҳал қарасам, машинадан икки киши тушиб келяпти. Бири паст бўйли, иккинчиси ундан сал новчароқ, лекин қотмадан келган. Доим кулиб туради. У одам кўзларимга жуда иссиқ кўриниб кетди. Қаерда кўрган эканман, деб ўйладим. Яна ўз-ўзимдан сўрайман: «Қишлоғингдан нарига чиқмаган бўлсанг, қаердан ҳам кўрар эдинг бу одамни?»

Тўғрисини айтсам, ўз қишлоғимиздан нарига ўтиб кўрмаганман. Ота-боболаримиз ҳам мана шу далада экин экиб, тирикчилик қилиб дунёдан ўтиб кетишган. Ҳозир бу одамларни кўриб ҳайрон бўлиб турибман.

Қотмадан келган киши гап бошлади:

— Ерларинг текис, одамлар кўпга ўхшайди. Бирга лашиб колхоз тузсаларинг бўлмайдими?

— Ҳеч бўлмаса битта трактор беришсайди, — деб юборибман беихтиёр.

Ҳалиги одам бизга трактор ваъда қилди-да, ўзини таништди:

— Йўлдош Охунбобоев бўламан. Сизнинг исмингизчи?

Унинг бу гапларини эшитиб, ҳаяжонландим. Йўлдош Охунбобоевдек киши бу тоғларга келсаю, биз унинг насиҳатига амал қилмасак, инсофдан бўладими, деган фикрлар вужудимни қамраб олди.

...Ота кетиб қолди. Лекин унинг пойқадами бизга жуда ёқди. Ўша куниёқ қўшниларим билан маслаҳатлашдим. Колхоз тузишга рози бўлишди. Бизга жуда кўп киши эргашди. Орадан сал вақт ўтмай, қишлоғимизда колхоз ташкил этдик ва уни Йўлдош Охунбобоев номи билан атадик.

О. ХЎЖАҚУЛОВ,
Фориш районидаги «Фориш» совхози.

ОЙКАРАМ

Инқилобдан илгари ўзбек қизларининг ҳоли не нечганлигини яхши биламиз. Илгари қизларимиз ҳатто донга, нонга сотилган. Буни Форишнинг Анамуна қишлоғи тарихи ҳам гапириб турибди.

Қишлоқда Ойкарам деган бир қиз яшарди. У сал улғайгач, жамоат ишларида қатнаша бошлади, комсомолга ўтиш орзусида яшади. Бироқ, унинг орзулари рўёбга чиқмади. Отаси Ойкарамни 6 килограмм буғдой учун бир йигитга сотиб юборди. Лекин, Ойкарам қочиб тўғри Самарқандга йўл олди. 15 ёшли қизнинг бу ҳаракати баъзи одамларни ғазаблантирди. Лекин улар жирканч ниятларига эриша олмадилар. Ойкарам Самарқандда жойлашиб қолди.

Самарқанд комсомоллари Ойкарамга тўғри йўл кўрсатишди. Уни ўқитишди, ҳунарга ўргатишди. Ҳозир Ойкарам Самарқанд шаҳридаги «Ҳужум» пиллакашлик фабрикасида мастер бўлиб ишлаяпти. У коммунистик меҳнат зарбдори деган номни олиш учун астойдил ҳаракат қиляпти.

Ойкарам юбилей йили топшириғини байрам тантаналари кунигача бажаришга аҳд қилган. Шундайларга бахт мангу ёр бўлсин, деймиз.

Н. НОРИЕВ.

ОТАШ ҚАЛБ ОДАМЛАР

МУХБИР

Жўра ота етмишга яқинлашиб қолди. Тунов куни уни Сирдарёда учратиб, ҳузурида бўлдик. Илгари ҳам бу киши ҳақида жуда кўп илиқ ва самимий гапларни эшитган эдик. Таниш-билишлари Жўра Тошалиевни биринчи мухбирлардан — актив коммунистлардан деб таърифлашарди.

Отанинг уйида гурунг авж олган. Эндигина дамлаб келинган кўк чойдан бир қултим ютгач, у негадир хаёл суриб қолди. Диққатини бўлгимиз келмади. Шунда кичкинтойлардан бири хонага кириб келди-ю, ота бирдан жонланиб кетди. Ёшлик чоғларини, машаққатли йилларни, яланг оёқ ўтган кунларни эслади у.

— Ҳозирги замонамиздан ҳар қанча ўргилсанг арзийди, — деди.

Жўра ота ҳақиқатан ҳам жуда қийин ҳаёт йўлини босиб ўтган. Мана ҳозир у шулар ҳақида гапириб беряпти. Биз эса мароқ билан тинглаймиз.

..Босмахонада оддий ҳарф терувчи эди у. Фарғонанинг Бешбола қишлоғидан Мирзачўлга келиб қолган. Октябрь инқилобига қадар «Ахбори» газетасида ишлаган. Бу газета «Янги Фарғона» номи билан атала бошлаганда ҳам ҳарф терган, ҳам қишлоқма-қишлоқ юриб хабар тўплаган, газетага мақолалар ёзиб турган.

Отанинг умр йўли мухбирлик билан ўтган. Айни вақтда у партия-совет ташкилотларида раҳбарлик лавозимларида бир неча йил хизмат қилган. Ўшанда ҳам қўлидан ўткир қаламини ташламаган, инқилоб меваларини ҳимоя қилган, коллективлаштириш даврида одамларни ленинча кооператив планни рўёбга чиқаришга ундаган. Бу ҳақда жуда кўп мақолалар, лавҳалар ёзиб, газетхонлар ўртасида эътибор топган.

Жўра ота Тошалиев ўзи ҳақида кўп гапиришни ёқтирмайди. Унинг Совет ҳокимияти йилларида кўрсатган фаолияти Сирдарё район партия комитети архивида ҳали-ҳали сақланиб турибди.

Кекса коммунист, мухбир Жўра Тошалиевни Сирдарё районида танимайдиган, у билан суҳбатлашишни ҳавас қилмайдиган кишиларни кам учратасиз.

РАИС

Ватан урушининг қизғин дамлари эди. Болтиқ бўйи фронтида чиқадиган газетанинг бир нусхаси Сирдарёга келиб қолди. Унда танкчи, гвардиячи Турсунбой Латиповнинг сурати ҳам бор эди. Сурат тагида, «Душманни Турсунбой Латиповдек қириш керак», деган ёзув ҳам бор.

Ўшандан буён 24 йил ўтиб кетибди. Турсунбой Латипов билан учрашиб қолиб, газетанинг ўша сонига яна бир бор кўз югуртирдик. Турсунбой ака уруш йилларидаги фаолиятидан кўп гапирмасада, унинг кўксини безаб турган 3 та «Қизил юлдуз» ордени ва бир қанча жанговар медаллар оддий ўзбек жангчиси босиб ўтган шонли йўлнинг гувоҳи эди.

Уруш тамом бўлгач, Турсунбой Латипов Мирзачўлга қайтиб келди. У туғилган Дарли қишлоғи Туркистон тизма тоғлари этагида жойлашган бўлиб, бу ердан Мирзачўл кафт устида тургандай яққол кўзга ташланарди.

1948 йили Турсунбой Латипов бошчилигидаги юздан ошиқ чўлқувар Боёвут массивига келишди. Асрлар оша сув кўрмай ётган ерлар ўзлаштирила бошланди. Бир неча юз гектар ерга чигит ташланди. Она ер ўз бойликларини деҳқонга инъом этди. Келгуси йили пахта майдонлари 300 гектарга етказилди. Ҳосилдорлик оширилди, даромад кўпайди, одамлар янги уй-жойлар қура бошладилар. Чўлда каттакон колхоз ташкил топди. Унинг раиси Турсунбой Латипов хўжаликка моҳирлик билан раҳбарлик қилди. Биринчи дарахт ўтқазилди. Ана шу бир туп дарахт ҳозир 2 миллиондан ошиб кетди.

Турсунбой Латипов раислик қилаётган Боёвут районидаги «Коммунизм» колхозининг кенг ва равон кўчалари, хушқомат, кўпқават бинолари, боғлар қишлоқ ҳуснига-ҳусн қўшиб турибди. Дутор торларидай қалин симёғочлар одамларга кечаю-кундуз куй ва қўшиқ ташийди.

Чўл эди бу ерлар. Октябрь қуёши, партия раҳнамолиги остида, одамларнинг куч-қуввати, ақл-заковати билан энди бу ерлар шаҳар бўлиб қолди. Буларнинг ҳаммасида Ватан уруши қатнашчиси, колхоз раиси Турсунбой аканинг хизматлари катта.

ЛОЧИН

Мамажон асли андижонлик. Андижонни кўрган киши уни тарк этгиси келмайди. Бамисоли жаннатдай боғлари, шарқираб оқиб ётган зилол сувлари, тилёрар мева-чевалари, хуллас, ҳамма-ҳаммаси ҳар қандай кишини ҳам мафтун этади.

Лекин Мамажон шуларни ташлаб Мирзачўлга келди. Ўтган йили 94 гектар ер очиб, ҳар гектаридан 25 центнердан ошириб пахта берди. Шийпон ёқасида токзор барпо этди. 1000 туп дарахт ўтқазди. Энди бу ердан ўтган киши унинг яйдоқ жой бўлганига ишонмайди.

Машҳур механизатор, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони Мамажон Дадажоновнинг юбилей йилидаги режалари янада катта. У тағин 56 гектар ер очиб, текислаб қўйди. Бу йил 150 гектар майдонга чигит экмоқчи. Ҳар гектар майдондан 30 центнердан «оқ олтин» топширмоқчи. Ҳосилнинг ҳаммасини машинада териб олмоқчи.

Мамажоннинг парвози лочинга хос парвоздир. У энди мирзачўллик бўлиб қолди. Йиллар ўтар, бу ерларга бориб сўлим боғларда сайр этарсиз. Чўл деган сўзни фақат китоблардан қидириб топарсиз. Ҳа, чўлдан ном-нишон қолмайдиган вақт узоқ эмас. Чунки одамлар из қолдиргани, яхшилик учун туғилган. Чўл очиш — савоб иш, инсоннинг яхшилиги ҳам шу билан ўлчанаверсин.

С. ТУРДИЕВ.
С. ҚОДИРОВ.

КРУПСКАЯ ҲУЗУРИДА

Бир куни газетадан «Саводсиз бир мамлакатда социализм қуриб бўлмайди», деган ибораларни ўқиб қолдим. Бу улуғ инсон Владимир Ильич Лениннинг доҳиёна сўзлари эди.

Шундан кейин бир неча вақт ўтгач, Москвадаги педагогика институти 3-курсида ўқиётган биз студентлардан бир группасини Лениннинг рафиқаси Надежда Константиновна Крупская чақириб қолди. Бошимиз кўкка етди. Ҳаяжонга тўлиб кабинетига кириб бордик.

Суҳбат узоққа чўзилмади. Надежда Константиновна улуғ Лениннинг одамларни саводхон қилиш, маданий революцияни амалга ошириш тўғрисидаги гениал фикрларини ўртага ташлади.

Шундай қилиб, Надежда Константиновнанинг йўлланмаси билан Самарқандга келдик. У ердан бизни Мирзачўлга юборишди.

Дастлабки йиллари Жиззахда мактаб-маориф ишларини йўлга қўйишда ва қўшни районларда саводсизликни тугатишда иштирок этдим.

Неча йиллар ўтиб кетди. Эндиликда мактаблар кўпайганлигини, саводсизликнинг тамомила тугатилганлигини, илмли-маърифатли кишилар кўпайганлигини кўриб ич-ичингдан қувонасан, киши!

Р. САЛМИНА,
Жиззах район партия комитети пропаганда ва агитация бўлими мудирининг ўринбосари.

РАҚАМЛАР ҲИКОЯСИ

1867 — 1877

Мирзачўл ерларини ўзлаштириш қарийб юз йиллик тарихга эга. Туркистон Россияга қўшилгач орадан уч йил ўтгандан кейин Мирзачўлга қидирув партияси келди.

1871 йили генерал К. П. Кауфман лойиҳа тузиш учун энг яхши инженерлардан бирини Мирзачўлга жўнатади. Лойиҳага асосан 14,5 чақирим узунликда канал чиқариб, 40 минг десятина ерни суғориш кўзда тутилади. Шундай қилиб 1872 йили «Кауфман канали» қурилиши бошлаб юборилади.

●

1877 — 1887

Генерал К. П. Кауфман номи билан аташ учун қурила бошлаган бу каналда ишлар юришмай қолди. Канал қурилишига 570 минг ишчи-куни сарфлаш кўзда тутилган эди. Одам етишмас, маблағ йўқ эди. 1879 йили канал қурилиши тўхтаб қолди.

●

1887 — 1897

«Бухор ариқ» олти йил — 1885—1890 йиллар давомида қурилди. Бироқ хеч ким ҳам бу канални очиш шарафига муяссар бўла олмади. Канал яроқсиз бўлиб чиқди, ундан сув ўтмади. Подшонинг Мирзачўлда бир неча ўн минг десятина ерни суғориш ҳақидаги плани чиппакка чиқди. Иссиқкўлдан Сирдарёга сув олиш тўғрисидаги режаси ҳам амалга ошмади.

Шундан сўнг «Бухор ариқ»дан янги тармоқ чиқарилди. Бу канал император Николай 1 номига қўйилди.

●

1897 — 1907

Урта Осиё темир йўлининг қурилиши катта аҳамиятга эга бўлди. Темир йўл Мирзачўлни ҳам кесиб ўтди. 1898 йили ана шу йўл бўйлаб поездлар қатнай бошлади. Мирзачўлни суғориш катта иқтисодий аҳамиятга эга эканлиги жуда аён бўлиб қолди. Шунда инженер Петров янги лойиҳа тайёрлади. Бу лойиҳага биноан Мирзачўлда 45 минг десятина ерни суғоришга имкон берадиган канал қурилиши лозим эди.

●

1907 — 1917

Бу канал қурилиши ҳам ниҳоятда суст борди. 1908 йилга қадар фақат 23 чақирим масофада канал қазилди. Қурилиш лойиҳасини қайта кўриб чиқишга тўғри келди. Иш анча вақтгача тўхтаб қолди. Сўнгра яна бошланиб кетди. Ниҳоят, 1913 йил 5 октябрда янги сув иншоотининг очилиш маросими бўлди.

1914 йилнинг июнь ойида чор ҳукумати ер бўлиб бера бошлади. Лекин маҳаллий миллат кишилари ўзбеклар, қозоқлар ва тожиклар канал ёқаларига кўчиб чиқиш ва ер-сувдан фойдаланиш имкониятидан маҳрум қилинган эди.

«Суғориш ҳаммадан ҳам кўпроқ зарурдир ва у ўлкани ҳаммадан кўра кўпроқ ўзгартириб юборади, уни яшнатади, ўтмишга хотима беради, социализмга ўтишни мустаҳкамлайди».

В. И. ЛЕНИН

СИР БЎЙИ САТРЛАРИ

Боғимда бор гулкўчат,
Гул кўчат, сумбул кўчат,
Ранг-баранг, сархил кўчат,
Мушки анвойи кўчат.
Ҳар ғунча ҳар баргига,
Барқутранг баргагига,
Чиройига, кўркига
Кўнгил шайдойи кўчат.
Ўсган жойи Сир бўйи,
Тупроғи зар, нур бўйи,
Сўнмагай умр бўйи,
Ноёб, чиройи кўчат.
Юлғун ўрнида ўсган,
Гармсел йўлин тўсган,
Ҳиди Сир бўйлаб эсган,
Жоним фидойи кўчат.

II

Туролмасман куйламай
Мен чаманзор ишқида;
Қалбим куйлар мисли най,
Гул, лолазор ишқида.
Умри боқий боғбонман,
Ниҳолга меҳрибонман.
Меҳри булоқ, қўли гул,
Боғ ичра чароғбонман.
Есанг чарос нашвати,
Кетмагай тилдан тоти.
Тинмас бунда ёз бўйи
Булбулларнинг баёти.
Сайри боққа ёз чоғи,
Келинг ёрингиз билан,
Ё баҳор, ё куз чоғи
Қўлда торингиз билан.
Баҳори — қут, қиши ёз,
Гўзал Гулистонимиз.
Йўлингизга поёндоз
Атиргул, райҳонимиз.

Тўра СУЛАЙМОН.

ЕРИ бойнинг — эли бой, — дейди Мамажон Дадажонов.— Шу бойликларни мумкин қадар кўпроқ топиб юбилейга армуғон қилишимиз керак. Шундай! Мирзачўл бебаҳо бойликлар диёри. Сиз бу суратда чўлда хазиналар топаётган «Андижон» совхозининг бригадири Мамажон Дадажонов (чапдан) ва унинг шербилак йигитларини кўриб турибсиз.

А. Тўраев фотоси.

Элларда, тилларда достон Мирзачўл!

ТАРИХ СЎЗЛАЙДИ:

(1917 й. февраль — ноябрь)

22 март, чоршанба.

ЛОМАКИНО, ОБРУЧЕВО. Ломакино ва Обручево станцияларининг бошлиқлари Самарқанд губернаторига юборган телеграммаларида қимматчилик натижасида маҳаллий аҳолининг қўзғолонга тайёргарлик кўраётганлигини билдириб, зудлик билан 10 тадан милтиқ (ўқлари билан) юборишни илтимос қилган.

6 апрель, пайшанба

ЖИЗЗАХ. Шаҳар ва уезддаги маҳаллий аҳоли йиғилиши Советларнинг янги ҳокимиятини, ишчи, солдат ҳамда мусулмон депутатлари Советини... табриклайди ҳамда эски режим тарафдорларининг ҳаммасини қамоққа олишни талаб қилади.

16 апрель, якшанба

ЖИЗЗАХ. Жиззах уездидаги меҳнаткаш-ўзбеклар ариқ оқсоқоли устидан уезд бошлиғига шикоят қилдилар, чунки оқсоқол сувни бойларга пора олиб берар эди. Меҳнаткашлар ариқ оқсоқолини ишдан олиб ташлашни сўрадилар ва янги ариқ оқсоқоли сайлаш учун рухсат берилишини илтимос қилдилар.

22 апрель, шанба

ЖИЗЗАХ. Шаҳар меҳнаткашлари ишчи ва солдат депутатлари Советига мурожаат қилиб, эски маъмурият вакилларини бошқариш ишларидан олиб ташлаш ва маҳаллий ҳокимият функцияларини ўз қўлларига олишни сўрадилар.

26 апрель, чоршанба

СИРДАРЁ МУЗОФОТИ. Ишчи депутатлари Советларининг музофот съездини чақириш масаласи бўйича тайёргарлик кўрувчи бюронинг йиғилиши бўлди. Унда съезднинг кун тартиби ишлаб чиқилди. Кун тартибига Советнинг фаолияти ҳақида ҳисобот, ташкилий масалалар, матбуотни ташкил этиш ҳақида ахборот, аксилинқилобчиларга қарши кураш, Советларнинг Бутунроссия съездига делегатлар сайлаш масалалари киритилди. Съездда қандай миллатга мансуб бўлишидан қатъи назар, ҳар 500 кишидан битта делегат сайлашга қарор қилинди.

6 июнь, сешанба

Ишчи ва солдат депутатлари Сирдарё музофоти Совети ер комитетлари ҳақида низом лойиҳасини ишлаб чиқиш учун комиссия ташкил этди.

Июнь

МИРЗАЧЎЛ. Бир группа солдатлар йирик арендаторларнинг 400 десятина ерини, концессионер инженер Чаевнинг пахта экилган 600 десятина ерини тортиб олдилар. Солдатлар бутун ҳосилни ўзаро ва маҳаллий чорикорлар билан бирга бўлиб олишга қарор қилдилар. Пахта етиштиришда чорикорлар ишлаган эди. Чаевга ер арендаси бўйича ва чигит экишга кетган харажатлар бўйича ҳар десятина ер учун 80 сўм ҳисобидан пул беришга қарор қилинди.

17 август, пайшанба

Қирғиз (қозоқ) депутатлари Сирдарё музофоти Совети ташкил этилди.

19 август, шанба

ЖИЗЗАХ. Шаҳардаги барча ҳарбий ва ишчи ташкилотларининг бирлашган йиғилишида ВЦИКнинг Стокгольм конференциясини чақириш тўғрисидаги телеграммаси маъқулланди. Йиғилиш қатнашчилари конференцияни чақириш тўғрисидаги ғояни қўллаб-қувватлаш билан бирга, ўзларининг бирдам ва уюшқоқ эканликларини кўрсатиш учун намойиш уюштиришга қарор қилдилар ва ўзларининг ВЦИКка ишонч билдиражакларини ифодаладилар.

30 сентябрь, шанба

СИРДАРЁ МУЗОФОТИ. Ишчи ва солдат депутатлари Сирдарё музофоти Совети очарчиликка қарши кураш чораларини кўриш мақсадида Советнинг вакилини ғалла тайёрлаш бўйича иш олиб бориш учун Акмолинск областига делегат қилиб юборди.

21 октябрь, шанба

ЖИЗЗАХ. Жиззах гарнизони солдатларининг йиғилишида Петрограддан қайтиб келган солдат-большевик А. И. Фролов доклад қилди. У ўз докладида урушни давом эттираётган Муваққат ҳукуматнинг сиёсатини қаттиқ танқид қилди ва хизматдан бўшаб кетаётган солдатларни яна қўлларига қурол олишга, буржуазияга ва унинг ҳомийларига қарши аёвсиз кураш олиб боришга чақирди.

28 октябрь, шанба

ЖИЗЗАХ. Жиззах темир йўл райони меҳнаткашлари ўзларининг умумий йиғилишларида ўлка комиссари Коровиченконинг хатти-ҳаракатларини қонунсиз деб ҳисобладилар ва қўзғолон кўтарган Тошкент пролетариатини қўллаб-қувватлашга қарор қилдилар.

8 ноябрь, чоршанба

СИРДАРЁ МУЗОФОТИ. Ишчи, солдат ва ўлка депутатлари музофот Совети Муваққат ҳукуматнинг музофот комиссари полковник Тризнани вазифасидан олиб ташлаш тўғрисида қарор қабул қилди ва Советга бутун ҳокимиятни ўз қўлига олишни топширди.

(«Ўзбекистонда Октябрь революцияси воқеалари хроникаси»дан олинди).

ДЎСТЛИК ТИМСОЛИ

«Пахтаорол» совхози тарихини биларсиз. Кўчманчи қозоқлар бу ерга келиб ўтроқ бўлиб қолганлар. Шунда 9,5 километр масофада канал қазиб, сув олиб келишган ва биринчи совхоз ташкил этишган. «Пахтаорол» Совет Иттифоқидаги дастлабки давлат хўжалигидир. У 1922 йили «Грузаренда» номи билан аталарди.

«Грузаренда» атиги икки йил турди. Сўнгра унинг ўрнига ҳозирги «Пахтаорол» совхози ташкил топди.

Бизнинг колхозимиз шу совхоздан кейин вужудга келган. Уруғлик чигитни ана шу совхоздан олганмиз. Ҳозир ҳосилдорлик жиҳатидан илғор хўжалик қаторига етиб олялмиз. Пахтачилигимиз тарихи анча узоқдан бошланади. Аслини олганда биз пахта етиштиришни қардошларимиз — ўзбеклардан ўрганганмиз. Шунинг учун ҳам пахтани қардош халқлар дўстлигининг тимсоли деб ҳисоблаймиз.

Қозоғистон ерларининг бир қисми Ўзбекистон ССРга ўтказилгач ва мустақил Сирдарё области ташкил этилгач, бу дўстлик тағин ҳам мустаҳкамланди, камол топмоқда. Булар ҳаммаси Октябрнинг бизга инъом этган асл мевасидир. Капиталистик дунёда элэлга, миллат-миллатга қўшилиши учун қуролли қўзғолонлар, урушлар олиб борилади, қанчадан-қанча қон тўкилади.

Бизда эса элатлар-элатларга ўз хоҳиши, истаги билан қўшилиб, умумманфаат йўлида меҳнат қиламиз.

Т. ҚОЛБЕКОВ,
У. ЖАНДАРОВ,
Пахтаорол районидаги «Коммунизм» колхозининг бригада бошлиқлари.

ҚОНЛИ ТЎҚНАШУВЛАР

Мендан Жиззах қўзғолони ҳақида жуда кўп сўрашади. Фурсатдан фойдаланиб, кўрган-билганларимни газетангиз орқали айтиб бера қолай.

1916 йилнинг 13 июль куни эди. Бозор куни эмасми, мен ҳам рўзғоримиз учун майда-чуйда олгани шошилдим. Бозорга етишим биланоқ, одамлар бир жойга йиғилиша бошлади. Сўнгра улар шовқин-сурон кўтаришиб қўзғалишди. Мен ҳам уларга эргашдим. Бу пайт бозордаги чойхонада старшина Мирзаёр деган киши ўтирарди. Одамлар унга яқинлашишди. Қайси бир кампир аламини ичига сиғдира олмай, Мирзаёрга гапира бошлади:

— Инсофингиз борми, ўзи, биродар? Бирдан-бир ўғлимни олиб кетасизми, нега бойваччаларнинг бир нечтадан ўғли бўлатуриб уларга индамайсиз?

Гап йигитларни мардикорликка олиш тўғрисида бораётганлигини пайқаб олдим. Мирзаёр кампирнинг арзи-додига қулоқ солмади, кимни оламиз, кимни қўямиз, бу сенинг ишинг эмас, деб дўқ-пўписа қилди.

Одамларнинг ундан баттар ғазаби келди. Дамин кулол деган киши бояги кампирнинг тарафини олди. Старшина уни ҳам жеркиб ташлади. Йиғилган кишилар Мирзаёрга ёпирилишди ва уни шу заҳотиёқ уриб ўлдиришди...

Жиззах қўзғолони даврида жуда кўп қонли тўқнашувлар бўлганлиги ҳали-ҳали эсимда. Эски шаҳар ёндириб юборилди ва текислаб ташланди. Аҳоли аёвсиз равишда калтакланди, шаҳардан анча олис жойга ҳайдаб чиқарилди. Назирхўжа эшон, Абдураҳмон жевачи ва бошқалар ҳақида: «Назирхўжа пошшо бўлиб, жевачилар вазир бўлиб, Жиззахни вайрон айлади», деб қўшиқ тўқилгани бежиз эмас-да!

Ҳ. НОСИРОВ,
Жиззах районидаги «Москва» колхозининг раиси, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони.

Сирдарё областининг маркази — Гулистон шаҳри кўчаларидан бирининг кўриниши.

А. Тўраев фотоси.

МИНГ РАҲМАТ!

Инқилоб ғалабасидан кейинги йилларни ҳали-ҳали эслайсан, киши. Бизнинг Ховосда босмачилар хуружи авж олган, улар одамларни роса қийнаган пайтлар эди. Кундуз кунлари уйдан чиқишга қўрқишарди одамлар. Лекин довюрак, шербилак йигитларимиз асло чўчимадилар. Улар керак бўлса, озодлик учун жон фидо қилишга тайёр эканликларини амалда исбот этдилар.

Босмачиларга қарши кураш учун даставвал Коммунистик партия сафига кириш лозим деб ҳисобладик биз. Шундай қилдик ҳам. Ака-ука иккаламиз ҳам 1919 йили партия сафига кирдик.

Ленин партияси аъзолиги билетини олар эканмиз, биз, биринчи темир йўлчилар тоғлар ошиб, чўл кезиб босмачиларга от қўйдик. Ховос, Зомин тоғларида, Ўратепада, Мирзачўл ерларида улар билан кечаю-кундуз олишдик. Бу билан биз биргина ўзимизни эмас, кўпчиликни, бола-чақаларимизни асраб қолдик.

Шахсий пенсияга чиққанимизга қадар бутун кучимизни сарфлаб, темир йўлда ишладик. Қариндош-уруғларимиз Ховос атрофидаги колхозларда меҳнат қилишди. Мана энди ўша кунларни эслаб, бизга мадад берган, бизни қўллаб-қувватлаган партияга минг раҳматлар, деймиз.

Ака-ука
ПЎЛАТ ва ҲАСАНБОЙ
Абдукаримовлар,
1919 йилдан буён КПСС аъзолари.

Собиқ танкчи, эндиликда чўлқувар, Боёвутдаги «Коммунизм» колхозининг раиси, Ўзбекистон ССР Олий Совети депутати, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони Турсунбой Латипов.

НАРКОМ БУШУЕВ

Михаил Михайловични Сирдарё область меҳнаткашлари Нарком Бушуев деб аташади. Бунинг ўзига хос тарихи бор. М. М. Бушуев биринчи агрономлар қаторида 1905 йилда Мирзачўлга келган. Бутун ҳаётини, билимини Мирзачўл ерларини обод қилишга бағишлаган. У Мирзачўлдаги тажриба станциясига бошлиқ қилиб тайинланган кунданоқ шўр ерларда алмашлаб экиш схемасини жорий этган олимдир.

Бушуев инженер Ф. П. Моргуненков билан ҳамкорликда Мирзачўл ерларини мелиорациялаш проблемасини ҳал қилди. Ажойиб агроном ва новатор ёпиқ дренажлар қуриш планини тузиб, амалга оширди.

Мирзачўлдаги у бошчилик қилган тажриба станцияси қисқа вақт ичида намунали хўжаликка айланди. Тажриба станцияси 1912 йили ҳар десятина ердан 35 центнердан пахта олди. Ўша йили якка хўжаликлар ҳар десятина майдондан 13-14 центнер ҳосил кўтаришган эди.

Михаил Михайлович Улуғ Октябрь социалистик революцияси ҳақидаги хушхабарни қувонч билан кутиб олди. 1918 йили Коммунистик партия сафига кирди. Орадан кўп вақт ўтмай, Туркистон Марказий Ижроия Комитетига аъзо қилиб сайланди ва Мирзачўл уезд ер-сув бошқармасининг раиси этиб тайинланди.

Талантли агроном, ажойиб олим М. М. Бушуев Туркистон республикасининг биринчи Ер ишлари Халқ Комиссари қилиб тайинланади. У ана шу вазифада ғайрат кўрсатиб ишлади, Фарғона, Самарқанд ҳамда Мирзачўл ерларини суғориш, мелиорация қилиш ишларида актив қатнашди.

Мирзачўлликлар «Нарком Бушуев» деб атаган бу одам сўнгги йилларда СССР Ер ишлари Халқ Комиссарлиги ва Госпланда раҳбарлик лавозимларида ишлаб катта обрў қозонди.

Бушуев ингичка толали пахта етиштиришнинг ташкилотчиси, Мирзачўлда юқори ҳосил олишнинг биринчи омилкорларидан. У ҳозир орамизда бўлмасада, мирзачўлликлар тилида, дилида, қалбида мангу яшайверади.

А. МАМЕДОВ,
иқтисод фанлари кандидати.

ЎНИНЧИ БАҲОР

Бундан ўн йил муқаддам бу ерлар қип-қизил чўл эди. 1957 йилнинг 15 мартида Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Янгиер шаҳрини барпо этиш тўғрисидаги фармони чиқди. Ушанда ҳувиллаб ётган даштда — Ховос станцияси яқинида бинокорларнинг дастлабки вагончалари пайдо бўлди, чодирлар тикланди. Орадан ўн йил ўтиб кетди. Лекин бу ерларни энди таниёлмайсиз. Чўлда шундай азим ва фусункор шаҳар қад кўтардики, кўрган киши қойил қолади.

Мирзачўлга келганимга ўн бир йил бўляпти. Дастлабки вақтлари Янгиер шаҳри қурилишида қатнашдим. Шаҳар қад кўтара бошлагач, бульдозер ва скреперларда ер текисладим. Янги совхозлар ташкил этишда, қўриқ очишда иштирок этдим. Ҳар йили пландаги 95 минг кубометр ўрнига 140-160 кубометр ҳажмдаги тупроқ ишларини бажардим.

Чўлда амалга оширилаётган ишларни кўриб бениҳоя қувонасан, киши. Янгиер шаҳрининг барпо этилганлиги совет кишилари ақл бовар қилмайдиган ишларни бажаришга қодир эканликларини яққол исботлаб турибди. Биз шаҳарда ўнинчи баҳорни кутиб олдик. Биз шаҳарнинг биринчи ўғлонлари, биринчи фарзандлари, биринчи қурувчилари бўлганлигимиз учун ҳам бахтиёрмиз. Чунки унинг ҳар бир ғиштида бизнинг қўлимиз, бизнинг изимиз бор.

Янгиернинг шинам уйларида неча минглаб чўлқуварлар истиқомат қилишяпти. Кино-театрлар, бинокорлар саройи, 5 та мактаб, музей, билим юрти, гидромелиорация техникуми, стадион, шифохона, неча ўнлаб магазинлар, ошхоналар, кафелар меҳнаткашлар хизматида.

Ҳозирги Янгиер — Мирзачўлга бошланган ҳужумнинг марказидир. Бу ерда чўлқуварларнинг бош штаби — «Голодностепстрой» жойлашган. Шаҳар яқинида темир-бетон буюмлари ва конструкциялари комбинатининг ҳашаматли корпуси кўкка бўй чўзмоқда.

Шундай шаҳарни бунёд этишда қатнашганлигинг, унга ҳаёт олиб келган кишилар сафида бўлганлигинг учун ҳам ўзингни бахтиёр ҳис этасан, киши!

А. АЛИЕВ,
бульдозерчи, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони.

БИРИНЧИ МУАЛЛИМ

Ўртоқ Иброҳим Мустафоқулов! Бизнинг болаларни коммунистик руҳда тарбиялаш, ўқитиш ва педагоглик ишлари соҳасида кўрсатган гўзал фаолиятингиз учун Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми 1941 йил 14 январь фармони билан Сизга «Ўзбекистонда хизмат кўрсатган ўқитувчи» унвонини берди. Бу ҳужжатга Йўлдош Охунбобоев имзо чеккан.

Шу сатрлар ҳозир Форишдаги Илончи қишлоғида яшаётган кекса мураббий Иброҳим ота Мустафоқулов ҳақидадир. Ҳа, отахон неча асрларга татийдиган хайрли ва савоб иш қилиб қўйган.

Ёш Иброҳим 1918 йилнинг май ойида Нуротадаги Синтоб қишлоғига муаллим бўлиб боради. Тўғрироғи, мактаб очиб, уйма-уй юриб болаларни рўйхатга олади. У биринчи муаллим эди. Орадан бир йил ўтгач Жиззахдаги малака ошириш курсида ўқиб, она қишлоғи — Форишдаги Османсойга қайтади. Бироқ руҳонийлар уни қувғин қилишади. Тағин Синтобга қайтади. Ўқитувчилик касбини давом эттиради.

Йиллар ўтади. Муаллим Мустафоқулов энг яхши, энг дилкаш ва меҳрибон мураббий сифатида ҳаммага танилади. Хуллас, қарийб 50 йиллик фаолиятини ёш авлод тарбиясига бағишлайди. Саводсизликни тугатиш, қишлоқда маданий революцияни амалга оширишдаги хизматлари учун у бир неча бор мукофотланган.

Ҳозир ҳузур-ҳаловатда яшаётган бу кишининг етти фарзанди ва ўттиз невараси бор. Ҳаммаси Октябрь фарзандлари.

М. ИКРОМОВ,
журналист.

Китоб ихлосманди ва тарғиботчиси Саодатхон Мирзаева. Сиз уни Фориш райони марказидаги кутубхонада учратасиз. Ҳа, у Совет ҳокимиятининг 50 йиллигига оид адабиётларни сизга танлаб беради.

ЧЕТ ЭЛЛИКЛАР МИРЗАЧЎЛ ҲАҚИДА

Мирзачўлда қурилаётган ирригация иншоотлари тажрибасидан Ориенте дарёси иншоотларида ҳам фойдаланиш мақбулдир.

Фидель КАСТРО.

* * *

Чўлдан бораётиб кутилмаганда сув, пахта ва қайноқ ҳаётни кўриб тўлқинланиб кетасан, киши. Шундай тарихан қисқа муддатда чўлни гуллатиб юборганликларига ҳатто ишонгинг келмайди. Ҳамма ёқда биз жуда катта меҳнатнинг маҳсулини кўрдик. Катта Фарғона каналини қурган ва Мирзачўлни забт этаётган совет кишиларининг қудратли иродасига қойилмиз.

Петер ВАЙДА,
венгер журналисти.

* * *

Мирзачўл — бу ҳақиқатан ҳам гигант қурилишдир. Бундай қурилиш ҳажми бутун дунёда ҳам кам.

Ф. ЛЯМУР,
ер қурилиши Франция миллий компаниясининг президенти.

* * *

...Мирзачўлнинг ваҳимали қиёфасини бепоён узумзорлар ва пахтазорлар манзараси билан алмаштириш учун катта ишлар қилиняпти... 17-совхоздаги биз борган уйни Қўшма Штатларда «дуплекс» деб аташ мумкин. Бу икки қаватли уй иккига бўлинган. Унда икки оила яшайди. Уй атрофидаги чорбоғ ҳам иккига бўлинган. Уйнинг биринчи қаватида ошхона, чўмилиш хонаси, меҳмонхона-овқатланиш хонаси, телевизор ва холодильник бор. Боғ томонда ёпиқ айвон кўринади. Иккинчи қаватда иккита дам олиш хонасида жовонлар қўйилган...

Такаси ОКА,
АҚШнинг таъсирли буржуа газетаси мухбири.

ПАРТИЯ ИРОДАСИ БИЛАН

Улуғ Октябрь социалистик революциясининг ғалабаси натижасида бизнинг мамлакатимиз янги ҳаёт қуришнинг ҳали ҳеч ким босиб ўтмаган янги йўлига қадам қўйди. Мураккаб шароитни билиш ва социалистик қурилиш планини ишлаб чиқиш учун Лениннинг даҳоси мадад берди.

Октябрь ғалабасидан сўнг орадан бир неча ой ўтгач, Халқ Комиссарлари Советининг В. И. Ленин раислигидаги йиғилишида пахтачиликни ривожлантириш масаласи муҳокама қилинди. 1918 йилнинг 24 мартида эса Ленин Халқ Комиссарлари Совети чақирган комиссия йиғилишига шахсан раҳбарлик қилди. Бу йиғилишда Туркистонда суғориш ишлари тўғрисидаги масалалар муҳокама қилинди. В. И. Ленин мутахассисларнинг фикрларини диққат билан тинглади, Ватан пахтачилигини ривожлантириш йўллари тўғрисида кўпгина қимматли мулоҳазалар билдирди. Шу йиғилишда Владимир Ильич Мирзачўл ва Далварзинда жуда йирик массивларни ўзлаштира бошлашга киришиш тўғрисидаги таклифни ва ана шу ерларни суғориш лойиҳасини маъқуллади.

1918 йилнинг 17 майида Ленин Туркистон ўлкасида суғориш ишларига 50 миллион сўм маблағ ажратиш ва бу ишларни ташкил этиш тўғрисидаги Декретни имзолади.

Улуғ доҳий Декретига биноан, суғориш системалари қурилишига амалий раҳбарлик қилиш учун Туркистондаги ирригация ишларига бошчилик қилувчи махсус бошқарма—Иртур тузилди ва у йирик мутахассислар билан таъминланди. Мирзачўлни жуда яхши билган рус инженери Г. Ризенкампф ана шу бошқарманинг техника директори, унинг коллегия рачси ва техника комитетининг раиси қилиб тайинланди.

Бошқарма ҳузурида махсус сиёсий комиссар лавозими таъсис этилиб, унинг вазифалари Декретда баён қилиб берилди. А. Никитский, В. Смирнов ва К. Сундатов Иртурнинг сиёсий комиссарлари қилиб, Б. Лодигин бошқарма маъмурий ва молиявий қисмининг директори этиб тайинланди.

В. И. Лениннинг кўрсатмаси билан Москвадан, Петрограддан ва мамлакатнинг бошқа саноат марказларидан узоқ Туркистонга йирик мутахассис инженерлар, агрономлар, ирригаторлар, механиклар жўнатилди. Лениннинг элчилари маҳаллий партия ва хўжалик ташкилотларининг ёрдамига таяниб, Мирзачўлда қурилиш ва ерларни ўзлаштириш ишларини ташкил этишни қизғин бошлаб юбордилар.

Партия Мирзачўлга энг яхши мутахассисларни йўллади. Чунончи, 1923 йилда бутун Туркистон республикасида мавжуд бўлган 261 сув хўжалиги мутахассисидан 40 киши Мирзачўлда ишлаётган эди. Ана шу вақтда деҳқончилик ва ирригация соҳасидаги илмий тадқиқот ишлари ҳам бир мунча жонланди.

1924 йилда «Пахтаорол» совхози вужудга келди. 1928—1930 йилларда «Малик» ва «Боёвут» пахтачилик совхозлари ташкил этилди. Мирзачўл ерларини ўзлаштириш ва суғориш тўғрисидаги Ленин ғоялари қадамба қадам амалга оширила борди. 1940 йилга келиб ўзбек, қозоқ ва бошқа халқларнинг куч-ғайрати билан партия ва ҳукуматнинг катта ёрдами туфайли Мирзачўлнинг серунум ерларидан 137 минг гектари суғориладиган бўлиб қолди.

Сталинград остоналарида фашистлар тор-мор этилаётган кунларда, 1943 йилнинг бошларида СССР Давлат мудофаа комитети Сирдарёда Фарҳод гидроэлектростанциясини қуриш тўғрисида қарор чиқарди. Кўпгина қийинчиликларга қарамай, Ўзбекистон меҳнаткашлари Фарҳод ГЭСини муваффақиятли қурдилар.

Ленин ғояларини амалга ошириш мақсадида 1956 йилнинг августида ва 1958 йилнинг июнида КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Совети Мирзачўлдаги қўриқ ерларни суғориш ва ўзлаштириш тўғрисида қарор қабул қилдилар.

Коммунистик партиянинг даъвати билан, қалб амри билан бепоён Ватанимизнинг барча бурчакларидан Мирзачўлга неча минглаб йигит-қизлар, юзлаб мутахассис қурувчилар, ирригаторлар, механизаторлар, инженерлар келишди. Бу ерда ишлар мисли кўрилмаган даражада кенг қулоч ёйди. Кейинги йилларда Янгиер шаҳри қад кўтарди. 130 минг гектардан кўпроқ қўриқ ерлар қишлоқ хўжалик оборотига киритилди, 16 та обод совхозлар барпо этилди.

1963 йилнинг февралида Сирдарё области тузиш тўғрисида қарор қабул қилинди. Бу область бутун Мирзачўлни ва Фориш чўлидаги ерларнинг бир қисмини ўз ичига олади. Янги областнинг майдони 23 минг квадрат километрни ташкил этади.

Сирдарё областида 660 мингга яқин киши истиқомат қилмоқда. Мирзачўлни забт қилувчилар коллективи чинакам дўстлик оиласига бирлашгандир.

Қўриқ ер қурувчилари ва уни ўзлаштирувчиларнинг ишидан совет кишилари ғоят мамнун. 1966 йилда «Голодностепстрой» янги ерларни суғориш ва ўзлаштириш соҳасида эришган жуда катта муваффақиятлари учун Меҳнат Қизил Байроқ ордени билан мукофотланди.

Улуғ Октябрнинг 50 йиллиги арафасида мамлакатда энг йирик энергетика гиганти — Сирдарё ГРЭСи қурила бошлади. Мирзачўл районларида янги саноат корхоналари ва ўқув юртлари, шу жумладан Жиззахда йирик полиэтилен буюмлар заводи ва Гулистонда 4000 студентга мўлжалланган давлат педагогика институти қурилади.

А. АБДУНАБИЕВ,
тарих фанлари кандидати.

Сирдарёнинг юбилейга армуғони

	Етиштирилади	Давлатга сотилади
Пахта	482 минг т.	482 минг т.
Дон	165 »	65 »
Шу жумладан:		
шоли	13 »	7 »
Гўшт (тирик вазнда)	19 »	16 »
Сут	38 »	29 »
Тухум	14 милн. дона.	14 милн. дона
Пилла	400 тонна.	400 тонна.
Жун	2370 тонна	2370 тонна.
Сабзавот	25 минг т.	13 минг т.
Картошка	14 »	1000 тонна.
Полиз экинлари маҳсулоти	47 »	55 минг т.
Мева	12100 тонна	3000 тонна
Узум	18000 »	17000 »

РАҚАМЛАР ҲИКОЯСИ

1917 — 1927

1918 йилнинг майида Халқ Комиссарлари Советининг тарихий Декретига ўртоқ Ленин табаррук имзосини чекди. Унда Мирзачўлда 500 минг десятина ерни суғориш ва бу иш учун маблағ ажратиш зарурлиги таъкидланди. 1922 йили Мирзачўлда 18 минг гектар ер суғорилди.

●

1927 — 1937

Мирзачўлда суғориш ишлари ривожлана бошлади. Биринчи беш йиллик бошларида, яъни 1929 йил октябрида СССР давлат план комитетининг Олий сув-техника совети Мирзачўлни суғориш юзасидан бир группа совет олимлари томонидан тузилган лойиҳани қараб чиқди.

●

1937 — 1947

Бу ўн йиллик давомида чўлни ўзлаштириш ва суғориш ишлари бирмунча жонланиб кетди.

1939—1940 йилларда партия ва ҳукуматимиз Мирзачўлни ўзлаштириш юзасидан бир қанча қарорлар қабул қилдилар.

●

1947 — 1957

1949 йилнинг апрель ойида Мирзачўлда 30 минг гектардан кўпроқ ерни ўзлаштириш ҳақида Ўзбекистон партия ва ҳукуматининг қарори чиқди. КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Советининг 1956 йилдаги август қарорига биноан тағин 300 минг гектар ерни ўзлаштириш кўзда тутилди.

●

1957 — 1967

КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Совети 1958 йилнинг 14 июнида Мирзачўл ҳақида яна қарор қабул қилишди.

Бултур қарийб 460 минг тонна пахта етиштирилди.

Халқаро ҳаёт

ХИТОЙДАГИ ВОҚЕАЛАР

Хунвэйбинлар билан цзаофанлар партия ва давлат органларини ҳайдаб юборишга ҳамда «эски давлат машинасини» синдириб ташлашга уриниб кўрганларида вужудга келган тартибсизликлар Хитой экономикасига жуда катта зарар етказди. Хитой матбуотининг хабарларига қараб шундай хулоса чиқариш мумкинки, саноат билан транспортнинг иши кўп даражада издан чиқиб кетди, қишлоқ хўжалигида ташвишли аҳвол вужудга келмоқда. Мамлакат аслини олганда, «катта сакраш» ва халқ коммуналари даврида рўй берган ҳалокат сингари янги ҳалокат хавфи остида қолди.

Пекинлик раҳбарлар машъум «маданий революция» шиорларидан воз кечмаган бўлсалар ҳам, мамлакатда ҳеч бўлмаса нисбий тартиб ўрнатиш учун шошилинч чоралар кўрмоқдалар. «Маданий революция»га сарфланаётган жуда катта моддий ва пул маблағларини «исроф» қилишни тўхтатишга, ишлаб чиқаришни йўлга қўйишга қилинаётган даъватлар бирин-кетин пайдо бўлмоқда. Шу билан бирга Хитой Компартияси Марказий Комитети Хитой деҳқонларига, кейинчалик ишчиларига ҳам мактублар билан мурожаат қилиб, уларни «экономизмдан ва ўз манфаатини кўзлашдан», яъни ўзларининг моддий аҳволларини яхшилашдан воз кечишга ва «меҳнат интизомини мустаҳкамлашга» чақирди.

Информация агентликларининг хабар беришича, Пекинда Хитой Компартияси Марказий Комитети, Хитой Халқ Республикаси Давлат кенгаши ва Хитой Компартияси Марказий Комитети ҳарбий комитетининг давлат мулкини қўриқлаш ва «революцияни тежамкорлик билан олиб бориш» тўғрисидаги кўрсатмалари тарқатилган. 16 мартда чиқарилган шу ҳужжатда айтиладики, Хитойнинг «баъзи бир» районларида заводлар, фабрикалар ва шахталардаги асбоб-ускуналар ишдан чиқарилган, давлат муассасаларидаги ва мактаблардаги мол-мулклар бузилган. Кўрсатмаларни ёзган кишилар «иқтисодий қурилиш ва маданий революцияга путур етказилганлиги» учун айбни «партиядаги ҳокимият тепасида турган» Мао Цзэ-дун мухолифларига тўнкамоқдалар. Кўрсатмаларда хунвэйбинлар билан цзаофанларга транспорт воситалари ва бошқа мол-мулклар, шунингдек пуллар қайси идоралардан тортиб олинган бўлса, шуларни ўша идораларга қайтариб бериш топширилган. Турли муассасалар ва ташкилотларга митинг ва йиғилишларни иложи борича камроқ ўтказиш тавсия қилинади.

Вилоятларнинг матбуоти «революцияни тежамкорлик билан олиб бориш» тўғрисида, иқтисодий тежаш тўғрисида кўп ёзмоқда. Масалан, 17 мартда шарқи-шимолдаги Цзилинь вилоятининг «қизил цзаофанлар революцион комитети» аҳолига «моддий ресурсларни тежаш учун дарҳол оммавий ҳаракатни кучайтириб юбориш» тўғрисида шошилинч чақириқ билан мурожаат қилди. Комитет кўмир, электр энергияси, металл, қоғозни тежашга алоҳида эътибор беришга чақиради.

Айни вақтда армия мамлакатдаги маъмурий муассасалар ва саноат корхоналарини ўз назоратига олишни давом эттирмоқда. Чунончи, Жанубий Хитойнинг энг катта шаҳри — Гуанчжоу (Кантон) армия назоратига олинди.

«Синьцзян жибао» газетасининг ёзишича, Тибет ҳарбий округининг қўмондонлиги жамоат хавфсизлиги маҳкамасини, банк, радиостанция, почта ва телеграф бошқармаси, архив бошқармаси ва бошқа ташкилотларни ўз контролига олган. Шу билан бир вақтнинг ўзида Хитой вилоят матбуотининг хабарларида ҳарбий назорат ўрнатиш қаршиликка дуч келаётганлиги эътироф қилинади.

(ТАСС, 22 март).

ВИЗИТ МУВАФФАҚИЯТЛИ ЎТДИ

ВЕНА, 22 март. (ТАСС). Австрия федерал канцлери Иозеф Клаус кеча Совет Иттифоқидан Венага қайтиб келди. Федерал канцлер Иозеф Клаус Совет ҳукуматининг таклифига биноан, расмий визит билан Совет Иттифоқида бўлган эди.

Федерал канцлер Швехат аэродромига келиши билан визитнинг натижалари тўғрисида гапирди.

Клаус бундай деди: визитдан кузатилган мақсад — ҳар икки мамлакат ўртасидаги муносабатларни янада ривожлантиришдан ва Европа хавфсизлиги, халқаро сиёсат масалалари юзасидан фикрлашиб олишдан иборат эди. Бу мақсад тўла рўёбга чиқди. Клаус яна бундай деди: визит давомида совет раҳбар арбоблари ва совет халқи билан алоқа ўрнатилди. Клаус совет раҳбарлари Европа проблемаларига жуда катта эътибор бермоқдалар, деб таъкидлади.

ПОЛЬША. Гданьск кемасозлик заводида урушдан кейинги йилларда 430 дан кўпроқ савдо ва балиқ овлайдиган кемалар тайёрланди. Уларнинг умумий ҳажми 1 миллион 900 минг тоннадан кўпроқдир. Гданьск кемасозлари яратган кемаларнинг кўпчилиги Европа, Осиё, Африка ва Латин Америкасидаги мамлакатларнинг байроқлари остида денгизлар ва океанларда юрибди. Суратда: Совет Иттифоқи буюртмаси билан Гданьск кемасозлари қурган «Федор Гладков» кемаси.

ЦАФ — ТАСС фотоси.

ЖОНСОН БИЛАН ХО ШИ МИН БИР БИРЛАРИГА МАКТУБ ЙЎЛЛАДИЛАР

ХАНОЙ. (ТАСС). 21 мартда Вьетнам Демократик Республикасининг ташқи ишлар министрлиги АҚШ президенти Жонсон билан Вьетнам Демократик Республикаси президенти Хо Ши Мининг февраль ойида бир-бирларига юборган мактубларини эълон қилди. Хо Ши Мининг 15 февралда, яъни Қўшма Штатлар Вьетнам Демократик Республикасини ваҳшийларча бомбардимон қилишни яна бошлаб юборган куннинг эртасига ёзилган мактубида, жумладан, бундай дейилади:

«АҚШ ҳукумати Вьетнамда агрессив урушни авж олдириб юборди. У ўзининг агрессиясини тўхтатиши лозим. Бу — тинчликни тиклашга олиб борадиган бирдан-бир йўлдир. АҚШ ҳукумати бомбардимон қилишларни ва Вьетнам Демократик Республикасига қарши қаратилган бошқа уруш ҳаракатларини абадий ва ҳеч сўзсиз тўхтатиши, АҚШнинг ва АҚШга қарам мамлакатларнинг барча қўшинларини Жанубий Вьетнамдан олиб чиқиб кетиши, Жанубий Вьетнам миллий озодлик фронтини таниши ва Вьетнам халқига ўзининг ички ишларини ўзи ҳал қилиш имкониятини бериши лозим. Вьетнам Демократик Республикаси ҳукуматининг тўрт моддадан иборат позициясининг асосий мазмуни мана шу. Бу позицияда Вьетнамга доир 1954 йилги Женева битимларининг энг муҳим принциплари ва қоидалари ифодаланган. Бу позиция Вьетнам проблемасини сиёсий жиҳатдан тўғри бартараф қилиш учун негиздир».

Хо Ши Мин АҚШ президенти Жонсонга мурожаат қилиб, қуйидагиларни ёзади: «Сиз ўзингизнинг мактубингизда Вьетнам Демократик Республикаси билан АҚШ ўртасида бевосита музокаралар олиб боришни таклиф қилибсиз. Агар АҚШ ҳукумати шундай музокаралар бўлишини ҳақиқатан истаса, у аввало бомбардимон қилишларни ва Вьетнамга қарши уруш ҳаракатларини ҳеч сўзсиз тўхтатиши лозим. Бомбардимон қилишларни ва Вьетнам Демократик Республикасига қарши қаратилган бошқа уруш ҳаракатларини АҚШ ҳеч сўзсиз тўхтатганидан кейингина Вьетнам Демократик Республикаси билан АҚШ музокаралар бошлашлари ва ҳар иккала томонга тааллуқли масалаларни муҳокама қилишлари мумкин бўлиб қолади.

Вьетнам халқи ҳеч қачон кучга бўйсунмайди, бомбалар ва тўп ўқлари таҳдиди остида музокаралар бошлашга ҳеч қачон рози бўлмайди. Биз АҚШ ҳукумати ақл-идрок қонунларига мувофиқ ҳаракат қилади, деган умиддамиз.

Француз парашютчилари Жибутида

ПАРИЖ. (ТАСС). Жибутидан хабар беришларича, француз парашютчиларининг янги группалари — Франция армиясидаги сара қисмларнинг солдатлари 21 мартда Франция Сомалисининг маъмурий марказига келишди. Кейинги икки кун ичида Франциядан Жибутига жами 1000 га яқин парашютчи юборилди.

Ҳозирги вақтда Франция Сомалисида француз армияси солдатлари, «чет эл легиони» ва денгиз пиёда аскарларидан тахминан 2500 солдат бор.

Футбол

„ПАХТАКОР"НИНГ РЕЖАЛАРИ

Мамлакат футбол чемпионати бошланишига бир ҳафтадан сал кўпроқ вақт қолди. Ҳозир футбол ишқибозларини «Пахтакор» командаси мавсумга қандай тайёрланаётгани, апрель матчларини қандай формада кутиб олиши, бу йилги режалар, команда состави қизиқтирмоқда.

«Пахтакор»нинг ҳимоя линиясига келганимизда, ўтган йилга қараганда ёмон эмас. Ишқибозларга маълумки, 1966 йил футбол чемпионатида кам тўп ўтказиб юборишда команда учинчи ўринни эгаллаган эди. Фикримизча ҳозир тренер Б. Аркадьевни қанот ҳимоячилари Р. Зокиров ва В. Суюнов каби тажрибали ўйинчиларнинг ўз вазифаларини кўнгилдагидек адо эта олмаётганлиги, аста-секин тезлигини йўқотиб бораётгани ташвишлантирмоқда. Шунинг учун ҳам ёш ва талантли футболчи А. Иноятов кўпроқ ўйнади. А. Иноятов марказий ҳимояда ҳам, қанотда ва ярим ҳимояда ҳам бир хилда яхши ўйнайди. Очиғини айтганда, агар у машқларга ва режимга қатъий риоя қилса ажойиб футбол устаси бўлиб етишишига ҳеч бир шак-шубҳа йўқ. Қанот ҳимоячиси С. Доценко асосий состав учун зарур ўйинчи бўлиб қолди. Ишқибозлар тезда уни бу ўринда кўрсалар ажаб эмас.

Марказий ҳимоячи В. Штерн ўзининг яна бир яхши томони билан томошабинларни хурсанд этяпти. У ҳужумга қўшилиш учун қулай вазиятни танлай олади. Лекин айрим пайтларда ҳужумга қизиқиб кетиб вақтида ҳимоя линиясига қайта олмаётир. Ҳимояда яхши ўйнаган В. Науменко арзимаган бўлса-да айрим камчиликларга йўл қўймоқда.

«Пахтакор»нинг ярим ҳимоячилари тўғрисида кўплаб мақтов гаплар айтилмоқда. «Советский спорт» газетасида ҳам Р. Юнусов, В. Солохо, Г. Михайлуцанинг баҳорги футбол ўйинларида яхшигина синовдан ўтганлиги айтилди.

Энг қийини ҳужумчиларга баҳо беришдир. Ҳужум линиясидаги ўйинчилардан Б. Абдураимов тўпни якка ўзи олиб кетиши одатларини ташлаб, коллектив ўйинга ўрганиб олди. Янги комбинация ва тактик усуллар қўлламоқда. Рақиблар дарвозаси учун тўсатдан хавф соладиган иккинчи қанот ҳужумчи Б. Иброҳимов кейинги пайтларда нуқул марказдан тўп олиб ўтишни танлайди, командадош ҳужумчилар билан ўз вақтида алоқа ўрната олмаётир. Якка ўзи дарвоза томон тўп уришга беҳуда уринади.

Команда капитани Геннадий Красницкийнинг тажрибаси янада ошди. Уни бутун ўйин давомида гоҳ ярим ҳимояда, гоҳ ҳужумда кўриш мумкин. Буни мақташга лойиқ деб бўладими? Бизнингча, капитаннинг ҳимоя линиясида кўриниб қолиши ҳужумни анча сусайтириб қўяди. Шунинг билан бирга тўпни аниқ узатиш, рақиб дарвозаси томон кучли тўп тепиш санъатини эгаллаб олган футболчи учун бу албатта нотўғри.

Баҳорги турнирда қатнашган барча командаларнинг тренерлари ҳозир ўтган матчларда йўл қўйилган камчиликларни пухта ўрганиб чиқиб, мамлакат футбол чемпионатини пухта кутиб олиш тараддудини кўрмоқдалар. Ундан ташқари ҳар бир футболчи учун ҳам турнир катта мактаб ролини ўтади.

Э. АВАНЕСОВ,
В. ВИНОКУРОВ.

Редактор М. ҚОРИЕВ.

СИНФИЙ ЖАНГЛАР

ИТАЛИЯ

РИМ. Италия батраклари ва нисфикорларидан икки миллион киши қишлоқ хўжалик ишчилари касаба союзларининг даъвати билан ташкил қилинган умуммиллий забастовкада қатнашди.

Иш ташловчилар меҳнат ҳақида янги битимлар тузилишини, иш ҳақининг кўпайтирилишини ва ҳосилни бўлган вақтда маҳсулотларнинг адолатли тақсим қилинишини талаб қилмоқдалар.

ПАРАГВАЙ

ГАВАНА. Парагвайдаги «Сан-Антонио» кушхона-музхона ишчилари ўз касаба союз раҳбарларини эркин сайлаб қўйиш ҳуқуқига эга бўлиш учун забастовка эълон қилдилар. Пренса Латина агентлиги мухбирининг Асунсьондан хабар беришича, Парагвай маъмурлари Америка «Интернейшл продактс корпорейшн» компаниясининг филиали бўлган бу кушхона-музхонадаги забастовкани бостириш учун ялпи жазо чораларини кўрди.

ГРЕЦИЯ

АФИНА. Греция пойтахти, Пирей порти ва уларнинг атрофидаги қишлоқлар таксисиз қолиб кетди. Бир неча минг кишидан иборат такси эгалари уч кунга ўз ишларини тўхтатиб қўйдилар. Улар кўча ҳаракатини камайтириш, шунингдек таксида юрганлик учун тўланадиган ҳақни ошириш проблемаси ҳал қилинмагунча таксидан фойдаланиш ҳуқуқини беришни бундан кейин тўхтатишни маъмурлардан талаб қилмоқдалар.

ҲИНДИСТОН

ПАРИЖ. Франс Пресс агентлигининг мухбири Калькуттадан хабар беради: Ҳиндистоннинг Ражгангпур шаҳридаги (Орисса штати) цемент заводи ишчилари билан полиция ўртасидаги тўқнашув натижасида 13 киши ярадор бўлган. Ишчилар ўз ўртоқларининг ишдан бўшатилишига қарши норозилик билдириб, намойиш уюштирганлар. (ТАСС).

Янги Орлеан суди залида

КЕННЕДИНИНГ ЎЛИМИ

Янги Орлеан жиноий судининг эман ёғочи қопланган деворлари ёнида махсус формадаги ва граждантлик кийимидаги полициячилар тизилиб туришибди. Йўлакларда ҳам, гувоҳнинг орқасида ҳам турган ана шу полициячилар бирор кимса чўнтагига қўл югуртириб қолмасмикин деб тўпланганларга олазарак бўлиб қараб турибди. Қўшма Штатларнинг энг жанубида, Миссисипи дарёси этагида жойлашган ана шу шаҳарда президент Кеннедини ўлдириш мақсадида қилинган фитна тўғрисидаги иш дастлабки тартибда тергов қилинаётган эди. Франция ва Япониядан, Англия ва Совет Иттифоқидан, Италия, Ғарбий Германиядан ва АҚШнинг турли бурчакларидан бу ерга икки юз-уч юз чоғлиқ фоторепортёр ҳамда радио, телевидение ва газета мухбирлари келишди. Янги Орлеанда 750 минг аҳоли яшайди. Улар жиноий суднинг: «бу ерда одамлар эмас, балки қонун ҳукмрон» деган сўзлар ёзиб қўйилган кулранг бинода бўлаётган воқеаларга бунчалик эътибор берилаётганлигига бир оз махлиё бўлиб, тўғрироғи — ҳайрон бўлиб қарамоқдалар.

Лекин бунинг ажабланадиган жойи йўқ. Далласдаги ўқ овозлари эшитилган даҳшатли 22 ноябрь кунидан бери президент Кеннеди ўлимига доир чинакам ҳолатларни билишга америкаликларнинг ва жаҳон жамоатчилигининг қизиқиши пасайгани йўқ, балки ошиб бормоқда. Уоррен комиссиясининг президент Кеннедини ўлдирган ўқни Ли Харви Освальд отган, Освальд якка-ёлғиз ҳаракат қилган ва президентга қарши фитна мавжудлигини кўрсатувчи далиллар йўқ деб чиқарган хулосаси тўғрилигига кўп кишилар шубҳа билан қарамоқдалар.

Ана шу шубҳалар негизида Уоррен комиссияси докладини пучга чиқарувчи бир талай китоблар бунёдга келди. Америкада чиқадиган иккита йирик журнал — «Лайф» билан «Сатердей ивнинг пост» янгидан тергов ўтказиш тўғрисидаги талабни қувватладилар. Америка жамоатчилиги фикрини билиш учун февраль ойида ўтказилган сўроқ шуни кўрсатдики, америкаликларнинг 59 проценти ана шу ҳукумат комиссиясининг доклади тергов вақтида кўп нарсаларни эътиборсиз қолдирган, Кеннеди ўлими ҳолатлари хусусидаги анчагина саволларга жавоб бермаган, деб ҳисобламоқдалар. Кеннеди оиласининг яқин дўсти Кардинал Кушинг 16 мартда гапириб, «мен ҳеч қачон президент Жон Кеннедини бир киши ўлдирганлигига ишонган эмасман» деб айтди. Янги Орлеандаги тергов, деди Кардинал, охиригача етказилиши лозим.

Янги Орлеаннинг округ прокурори Жеймс Гаррисон бу терговни ўтган йили бошлаган эди. Луизиана штатидаги кўзга кўринган шахс, ўзининг икки метрли бўйи билангина эмас, бошқа хусусиятлари билан ҳам таниқли бўлган ана шу прокурорда Кеннедини ер тишлатган фитна мавжудлигини кўрсатувчи нақд далиллар борми? Фитна мана шу ерда, Миссисипи соҳилларида ва Луизиана тўқайзорларида уюштирилганлигини у исботлаб бера оладими? Башарти у буни исботлаб берадиган бўлса, ана шу фитнанинг иштирокчилари кимлар ва улар президентни не бойисдан ўлдирганлар?

Кўҳна Орлеан аэродромига шу кунларда қўнган журналистларнинг кўплари гарчи хом хаёлга берилмаётган, бу саволларнинг жавобини (башарти умуман бундай жавоб топилган тақдирда) узоқ йиллар кутишга тўғри келади, деб ўйлаётган бўлсалар ҳам, лекин уларнинг кўз ўнгида умид учқунлари яна ялтираб ўтгандек бўлди.

Бу ишга умидсизлик билан қараётган ва Гаррисоннинг 1961 йилда Янги Орлеаннинг округ прокурори бўлиб сайланганидан бери қилган ишларини кузатиб юрган баъзи бир америкалик мухбирлар Гаррисонда салмоқли далиллар борлигига гумон билан қарамоқдалар. Уларнинг фикрича, Гаррисон Луизиананинг вице-губернатори бўлишни кўзлаб юрибди ва шу сабабли президентнинг ўлими тўғрисидаги ишдан ўзининг сиёсий иштаҳасини қондириш йўлида фойдаланишга интилмоқда.

Лекин Янги орлеанликларнинг ўзларидан Гаррисоннинг тергови ҳақида сўраб қолсангиз, уларнинг ҳаммаси: «фитна бўлганлиги тўғрисида Жимнинг қўлида ҳақиқатан ҳам қандайдир далиллар бор. У, беҳуда гапни кўтариб юрадиган одам эмас» деган маънода гапирадилар. Гапнинг сирасини айтганда, дейишади улар, Освальд Кеннедининг ўлимига қадар Янги Орлеанда яшаган-ку, Уоррен комиссияси бўлса, Янги Орлеан даврини деярли эътиборсиз қолдирган.

Гаррисон биринчи марта Янги орлеанлик корчалон Клей Шоуни қамоққа олганидан кейин воқеаларнинг ривожи жуда тезлашиб кетди. 14 мартда Гаррисоннинг асосий гувоҳи университетни битириб чиққан 25 яшар йигит, страхование компаниясининг хизматчиси Перри Руссо 1963 йил сентябрь ойининг ўрталарида истеъфодаги учувчи Дэвид Феррининг Янги Орлеандаги уйидаги улфатчиликда иштирок этганлигини айтди. Бу ерда Ферри, Освальд ва унга ўзини Клей Бертран деб таништирган барваста кекса жентльмен биргаликда президент Кеннедини ўлдириш режаларини муҳокама қилганлар.

«Сизга ўзини Клей Бертран деб таништирган одам шу залда йўқми?» деб сўрайди Гаррисон. «Ҳа, ҳозир у шу ерда», — дейди Руссо. «Унинг ёнига бориб, унинг орқасида туринг ва қўлларингизни боши узра баланд кўтаринг, сиз кимни назарда тутаётганлигингизни ҳамма кўрсин», — дейди оҳангдор товуш билан Гаррисон. Перри Руссо тўрт қадам ташлаб, Клей Шоу ёнига боради ва кафтларини пастга қаратиб, қўлларини унинг боши узра кўтаради: Луизианада жиноятчиларни шундай тартибда кўрсатадилар.

Клей Шоунинг ҳимоячиси шундан кейин уч кунгача сурункасига Перри Руссонинг айтганларини пучга чиқаришга уринди. Бунинг учун у, ҳеч қандай воситалардан тортинмай: «Руссо худога ишонмайди», «Руссонинг эс-ҳуши жойида эмас» деган гапларни айтди (дарҳақиқат бир ярим-икки йил чамаси Перри психиатр кузатувида бўлган).

Баъзи вақтларда сўроқ қилиш «минг бир кеча»даги эртакларга ўхшаб кетди. Маълум бўлишича, Перри Руссо сўроқ қилинишидан олдинги икки ҳафта мобайнида гипноз остида уч марта шоҳидлик берган. Лекин Руссо сентябрдаги улфатчилик хусусида ўз айтганидан ҳеч қайтмаган: Ферри, Освальд ва Бертран (Клей Шоу ҳам унинг ўзи), деган у, Кеннедига отилган ўқнинг биттаси чалғитувчи ўқ бўлади, ажал ўқлари эса кейин отилади, яхшиси икки-уч кишилик қотиллар командасини тузиш керак ва улардан бири қурбон қилиниб, қолганлари четда қолади, деб келишиб олганлар.

Руссо баъзан чалкаш ва поймалой гапларни айтишда давом этар экан, Янги Орлеан шерифи (бош миршаби) Хайд хавфсизлик чораларини ўзгартириб турди. Суд залига кираверишда мухбирларни тинтув қилиш тартиби одат тусига кириб қолди: Шерифнинг саф-саф ёрдамчилари чўнтакларни чапдастлик билан пайпаслаб кўришига ҳайрон қолар эдик. Шоунинг автомашинаси турган жойнинг ёнида ўқланган тўппонча топилгач ва залда бомба портлатилади деб телефон орқали таҳдид қилингач, залга кирувчиларнинг ҳаммасини сариқ бўёқ билан номерлаб қўя бошлашди: тамға кўзга кўринмайди, лекин соқчи ультрабинафша нур билан уни пайпаслаши биланоқ рақамлар ёришиб кетади.

Янги Орлеандаги машмаша ҳали тугагани йўқ. Биз унинг фақат биринчи пардасинигина кўрдик, эҳтимол тутилаётган фитнанинг тирик қолган бирдан-бир қатнашчиси бўлмиш Клей Шоу президент ўлимига ўзининг алоқадор эканлигини зўр бериб инкор қилмоқда. Дастлабки тергов фақат бир нарсани: Шоуни судга бериш учун етарли далиллар борми, йўқми эканлигини аниқлаб бериши лозим эди.

Тергов давом этаётган пайтнинг ўзида Янги Орлеандаги катта жюри махфий йиғилишлар ўтказиб, у ҳам фитна тўғрисидаги мишмишларни текшириб кўрди Матбуотнинг хабар беришича, жюри Янги Орлеандаги кубалик контрреволюционерларнинг Кеннеди ўлимидан олдинги ойлардаги ишларидан хабардор бўлган гувоҳларни чақиртирди. АҚШ марказий разведка бошқармаси пул билан таъминлаб турган Янги Орлеандаги «Куба революцион демократик фронти» деб аталмиш ташкилотга 1961 йилда бошчилик қилган Сергио Арача Смит ана шундай гувоҳларнинг бири эди. Арача 1962 йили Янги Орлеанни тарк этиб, бирмунча вақт Хьюстонда (Техас штати) яшаган, сўнгра Далласга кўчиб кетган. Гаррисоннинг ёрдамчилари Арачани сўроқ қилишга уриниб кўрганлар, лекин у Техас полициячилари ёки суд амалдорлари ҳозир бўлмайдиган бўлса, саволларга жавоб беришдан бутунлай бош тортаман, деб айтган.

Президентга қилинган суиқасдга кубалик контрреволюционерлар ҳам бош қўшган бўлсалар эҳтимол, деган узуқ-юлуқ хабарлар бундан аввал ҳам Америка матбуотида босилган эди. Тўнғизлар қўлтиғига бостириб кириш барбод бўлганидан кейин Кубага қарши ошкора қуролли интервенция қилишдан бош тортганлиги учун кубалик контрреволюционерлар президентдан хафа бўлиб қолган эдилар. Лекин бу масала биринчи қарашда оддий бўлиб кўринса ҳам, лекин унчалик осон масала эмас.

АҚШда бир талай ўта ўнг унсурлар борки, улар (бу нарса нақадар ақлга сиғмайдиган бўлиб кўринса ҳам) Кеннедининг ўлими «Кубалик коммунистларнинг мудҳиш фитнаси» натижаси бўлди, деб кўрсатишга уринмоқдалар. Бунинг учун Жанубий Каролина штатидан сайланган сенатор Стром Турмонд, АҚШнинг Швейцариядаги собиқ элчиси Эдвард Тэйлор, Нью-Йоркда чиқадиган «Эль темпо» газетасининг редактори, кубалик контрреволюцион сотқинлар билан яқин алоқа боғлаган Стэнлей Росски кўрсатиш кифоя қилади. Янги Орлеаннинг ўзида ҳам бир қанча ўта ўнг унсурлар бор. Шу сабабли Янги Орлеандаги терговнинг қандай натижа билан тугашини олдиндан айтиш қийин. Миссисипи соҳилидаги бу гўзал шаҳар жаҳондаги пойтахтларни ташвишга солаётган йирик проблемаларга унчалик қизиқмайди. Шаҳарнинг кундалик ҳаёти кўпроқ ўз проблемалари — фоҳишабозлик, тунги ишратхоналар, қорадори савдоси сингари проблемалар билан ва маҳаллий шуҳратпараст сиёсатдонлар ўртасидаги аёвсиз олишувлар билан банд.

Лекин Кеннедининг ўлими жуда жиддий масала: Жиноят ҳолатларини синчиклаб текширмай қолдириб бўлмайди, аммо уни ифлос сиёсий найрангбозликка айлантириб юборишга ҳам йўл қўйиб бўлмайди. Орлеандаги тергов Далласдаги даҳшатли ноябрь воқеаларини равшанлаштириб берадими, йўқми? Бу саволга қандай жавоб берилиши ҳали маълум эмас.

С. ЛОСЕВ,
Г. ФРИМЭН.

Янги Орлеан. (ТАСС).

РЕКЛАМА ВА ЭЪЛОНЛАР

РАДИО БУГУН

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

8.25 — Классик куйлар, 9.30 — Арфада чалинадиган пьесалар, 11.10 — «Новатор химиклар», 11.25 — Экран куйлари, 12.15 — Спорт, 12.30 — Опералардан парчалар, 12.50 — «Изланишлар, тадқиқотлар» (рус). 13.30 — Дўстларимиз эстрадаси, 16.10 — Жаҳон музика санъати хазинасидан. «Фаустнинг гуноҳкор бўлиши», 17.00 — Ўзбекистон ССР халқ артисти А. Болтаев микрофон олдида (концерт-очерк), 18.10 — Эстрада оркестри, 18.30 — Енгил куйлар, 19.20 — Социалистик мамлакатлар куйлари, 20.00 — «Бухоро—юбилейга» (рус.), 20.10 — Болгар қўшиқчиси Н. Гяуров, 20.45 — «Ленинча кооперативлаштириш планининг ҳаётга татбиқ этишдаги КПСС тажрибаси» (суҳбат), 21.20 — Концерт (қишлоқ хўжалик ходимлари учун), 22.00 — Дунё воқеалари, 22.10 — «Баҳор оқшомлари», 22.40 — Ф. Мусажонов. «Босилмаган ҳикоя», 23.20 — Концерт (дала меҳнаткашларининг талабига мувофиқ).

ТЕЛЕВИДЕНИЕ БУГУН

МАКТАБ УҚУВЧИЛАРИНИНГ КАНИКУЛ КУНЛАРИДА

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

Рус тилида: 10.55 — **Эшиттиришлар программаси**, 11.00 — **Буфетдаги воқеа** (болалар учун фильм). 11.10 — **Ёшлар учун**, 11.40 — **Капитан Тенкеш** (телевизион бадиий фильм).

Ўзбек тилида: 12.30 — **Гимнастика** (ҳужжатли фильм), 13.00 — **10 минг ўғил бола** (бадиий фильм).

ИККИНЧИ ПРОГРАММА

14.00 дан — **Москва кўрсатади.**

Тошкент кўрсатади

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

Рус тилида: 17.55 — **Эшиттиришлар программаси**, 18.00 — **Телевизион янгиликлар**, 18.15 — **Саломат бўлинг, Цанов** (болалар учун фильм). 18.35 — **Революцион шон-шуҳрат ёдгорликлари**, 18.50 — **Медицина темаларида**, 19.10 — **Музикали календарь**, 20.00 — **Эртаги кун программаси.**

Ўзбек тилида: 20.05 — **Телевизион янгиликлар**, 20.20 — Осиё ва Африка ёзувчилари конференцияси олдидан. Вишну Прабхакар. **Рақкоса** (новеллалар телетеатри). 20.45 — **Олтин водий.**

Рус тилида: 21.55 — **Лотнинг хотини** (бадиий фильм).

ИККИНЧИ ПРОГРАММА

Ўзбек тилида: 17.55 — **Эшиттиришлар программаси**, 18.00 — **Болалар ва ҳайвонлар** (болалар учун кинофильм). 18.10 — **Беш йиллик илғорлари**, 18.30 — **Чизма геометрия** (сиртдан ўқиётган студентлар учун рус тилида ўқув программаси), 19.35 — **Телевизион янгиликлар.**

19.45 дан — **Москва кўрсатади.**

ТЕАТР

НАВОИЙ НОМЛИ АКАДЕМИК КАТТА ТЕАТРДА — 24/III да **Жизель.**

ҲАМЗА НОМЛИ АКАДЕМИК ДРАМА ТЕАТРИДА — 24/III да кундуз **Алишер Навоий**, кечқурун **Вероналик икки йигит**, 25/III да кундуз **Оқ кабутар**, кечқурун **Уғирланган умр.**

МУҚИМИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА — 24/III да **Ешликда берган кўнгил**, 25/III да **Уғил уйлантириш.**

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ЦИРКИДА — Катта цирк томошалари. **Ҳиндистон филлари аттракциони.**

КИНО

Судхўрнинг ўлими — «ЎЗБЕКИСТОН», НАВОИЙ номли (ўзбек тилида), «ВОСТОК» (кундуз ва кечқурун), СОБИР РАҲИМОВ номли (кундуз соат 2, кеч 6 ва 10 да).

Аманимнинг туши — «МИР», «ФЕСТИВАЛЬ», «ЎЗБЕКИСТОН 25 ЙИЛЛИГИ», «МОСКВА» (кундуз ва кечқурун), СОБИР РАҲИМОВ номли (кундуз соат 12, 4 ва кеч 8 да).

Ночорлик — «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ» (кундуз ва кечқурун), «ДРУЖБА» (1-залда тоқ соатларда), «СПУТНИК» (жуфт соатларда).

Тепамиздаги осмон — «ЧАЙКА» (кундуз ва кечқурун).

Уч бақалоқ — САНЪАТ САРОЙИ (кундуз ва кечқурун).

Бебер—саёхатчи — «СПУТНИК» (тоқ соатларда).

«Шантеклэр» маликаси — «ДРУЖБА» (2-залда жуфт соатларда ва кеч 9-40 минутда).

Кичик рицарлар — «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ» (эрталаб соат 10 да).

Аёзбобо — «ЎЗБЕКИСТОН» (эрталаб соат 10 да).

Трясогузка армияси — «ЎЗБЕКИСТОН 25 ЙИЛЛИГИ» (эрталаб соат 10 да).

СВЕРДЛОВ НОМЛИ КОНЦЕРТ ЗАЛИДА

30 мартда

Икки бўлимдан иборат

СИМФОНИК ВА ФОРТЕПЬЯНО МУЗИКА КЕЧАСИ

1-бўлим

Д. Шостакович — **Еттинчи симфония.**

2-бўлим

А. Скрябин — **Оркестр билан фортепьяно учун концерт.**

С. Жалил — **Симфоник сюита «Тошкент манзаралари».**

Ижрочилар:

Ўзбек Давлат филармониясининг симфоник оркестри.

Дирижёр — **Зоҳид Ҳақназаров.**

Солистка — РСФСРда хизмат кўрсатган артистка **Татьяна Николаева** (Москва).

Концерт кеч соат 8 да бошланади.

Билетлар концерт зали кассасида кундуз соат 2 дан, район кассаларида кундуз 12 дан сотилади.

Бизнинг адрес ва телефонлар: СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

ТОШКЕНТ, «ПРАВДА ВОСТОКА» КЎЧАСИ № 26. Редактор — В36545. Редактор ўринбосарлари — В37914, В39323, Масъул секретарь — В34455, Масъул секретарь ўринбосарлари — В37283, Партия турмуши — В33469, В37221, Марксизм-ленинизм назариясини пропаганда қилиш, халқаро ҳаёт — В31216, Коммунистик тарбия — В31455, Саноат, капитал қурилиш ва транспорт — В34780, Совет қурилиши — В33258, Қишлоқ хўжалиги — В87604, Адабиёт ва санъат — В32036, В37221, Фан, мактаб ва олий ўқув юртлари — В34451, Маҳаллий ахборот — В32347, Оммавий ишлар ва хатлар — В38679, В33553. Иллюстрация — В34524, Стенографистка — В37343, Корректура — В37162, Эълонлар — В38142, Коммутатор — В30249, В30250, В30251, В30252, В30253, В30254, В30255, В30256, В30257, В30258.

№ А — 70. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети Бирлашган нашриётининг босмахонаси. Тошкент шаҳри. Индекс 64543. Р. 01679.